

Cota-mănușilor, abonamentele și
orî-co-orîri relative la expedite
procum și chestiunile privitoare la
redacție se trimit pe numele ca-
sierului GH. NICOLAU directoru-
rului școlii de băieți No. 3, Piatra-N.

ABONAMENT: Invățătorii și
institutorii din alto județe procum
și persoanele cari nu-s în corpul
didactic, vor plăti ca abonament
4 lei pe an.
Abonamentul se va plăti înainte.

Halung
R E V I S T A *Halung*

SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

JUDETUL NEMȚU

APARE O DATA PE LUNA

Anul III. PIATRA N. 15 Ianuarie și 15 Februarie 1899. No. 5 și 6

Discursul

*ținut la serbarea inaugurării localului școlii de băieți
No. 3 din Piatra N. președată de Dl. Spiru
Haret Ministrul Cultelor și Instrucțiunei
Publice, Duminică 20 Septembrie 1898.*

Domnule Ministru,

„ Diefect,

„ Dirmar,

Onorată adunare!

Scump este scopul adunării noastre aici.

Scump, pentru că asta-ți se inaugurează încă un

templu sacru în Piatra N.—: localul şcolii de băieţi No. 3 din Măreţei.

Am dis templu sacru pentru că—copiii cari-şi vor primi învăţătura, putându-şi pastra şi sanatatea — în el va fi un focar de lumină (şcolă); „căci şcolă e lumina şi numai unde e lumină acolo e viaţă—din contra, unde nu e şcolă e ignoranţă şi unde e ignoranţă e întuneric şi prin urmare moarte vie.“

Cu privire la menirea şcolii amintesc câte-va citaţiuni:

„*Succesul Germanilor nu se datoresce de cât şcolii germane*“ a declarat Bismark şi Moltke în urma înfrângerii francezilor.

„*Statul, care are cele mai bune şcoli, este cel d'ânteiă dintre toate; dacă nu este ađi, măne va fi numai de cât*“ aşa a declarat un barbat francez din veacul nostru într'o scriere asupra şcolilor în general.

Din aceste şi altele se vede, că în genere: Civilizaţiunea, se datoresce şcolilor.

În şcolă se dobândesc cunoştinţele din cari se nasc sentimentele, tendinţele şi înţelepciunea omului.

Ea dă viitorii cetăţeni şi oşteni viteji.

Ea pregăteşte viitorul orî cărei ţeri.

Acum, se vedem ce trebuesce se aibă o şcolă, ca să merite acest scump nume şi se aducă la îndeplinire scopurile ce se urmăresc:

Şcolile a căror menire şi merite s'au consfinţit prin citaţiunile de mai sus, natural că nu aveau numai elevii cu profesorii lor, ci şi local, mobilier, aparate didactice, de gimnastică; copii pregătiţi pentru şcolă prin educaţia din casa părintescă, grădini de copii şi

alte mijloce pe cari statul, comuna și familiile le au pus la dispoziția dascălului, cu ajutorul cărora el continua opera mai departe spre a ajunge la asemenea progres.

Ore, școlile noastre au avut la dispoziție asemenea mijloce? Răspunsul va fi: *Nu*; dar putem afirma, că au pornit pe acest drum.

Pentru ca toate școlile din țara noastră să deo cetățeni români sănătoși, cu sentimente umane și cu puțința de a-și face: pe de o parte fericirea lor individuală, iar pe de alta, ca să nu simtă și să nu făptuască de cât în sensul vederelor noastre naționale, trebuie să li se procure următoarele mijloce:

I). *Local bun, mobilier, aparate de gimnastică și grădina plantată sistematică.*

II). *Aparate intuitive.*

III). *Învățători apti.*

Și numai atunci cei 3 factori: educațiunea *fisică, morală și intelectuală* la copii vor merge împreună. Atunci vom avea și noi majoritate de cetățeni apti sub toate raporturile.

Să ne oprim puțin asupra fie căruia punct al articolelor necesare școlii, spre a vedea cum ele contribuie la nascerea fie căruia factor al dezvoltării copilului:

I). *Localul de școală* construit înalt, spațios luminos după cerințele pedagogice moderne, e cel mai necesar pentru o școală; pentru că copiii sunt ținuți în asemenea localuri în cei mai fragedi ani ai vieții: cei săraci, din aerul infect al locuințelor întunecose, mici, egrasioase și friguroase ale unor părinți în miserie, venind în aseme-

nea local vor reînsufleţi întocmai ca o flăore vestejită într'un beciu, care reinverdesce când e scosă la aer curat : **işi vor capata sanatatea** ; cei bogaţi, care trăesc în caso bune, **işi vor păstra sănătatea**.

Pupitrele sistematice a câte 2 elevi, şi co mode ajută copiilor la desvoltarea peptului şi păstrarea direcţiei frumoşe a creşcerii corpului ; devenind nu numai ômenî sănătoşi, dar şi cu corpul bine format ; căci stau în ele 4-5 ani chiar în timpul când organismul lor e foarte delicat, şi în necontenită creşcere.

Aparatele de gimnastică. grădina şi ograda sunt foarte necesare, căci prin diferite figurî esecutive, alergări şi primblări regulate în aer curat, cari sunt mult mai folositoare de cât mişcărilor dintre bănci în clasă, copii îşi întăresc muschii şi se recrează în mod plăcut.

Tôte aceste contribuesc foarte mult la păstrarea sănătăţii corpului şi prin urmare la nascerea ânteiului factor al desvoltării copilului : **Educaţiunea fizică** ; căci „*numai într'un corp sănătos este o minte sănătôsă*“.

II). *Aparatele intuitive* ca : Măsurile sistemului metric, aparatul „Tillich“ ; sist. Planetar. Tablouri : de ştiinţele naturale, istorice, religiôse şi altele sunt absolut necesare, ca şi uneltele perfecţionate la un bun maistru.

Cu ajutorul lor, predarea cunoscinţelor se face în mod plăcut, practic şi raţional : vedend, arătând pe tablouri, desemnând şi experimentând despre acele ce se verbesce. Atunci micî copilaşi înţeleg uşor şi ţin minte bine pentru tot d'a una cele înveţate ; trăgend şi folose, căci vor putea aplica acele cunoscinţi la cerinţele vieţii practice. Prin acestea, munca maistrului dă

rödele așteptate și gingașele finții sunt scutite de a-și obosi mintea : memorisând numai cuvintele fără ale înțelege.

Apoi, locarurile de școlă fiind în condițiunile indicate, ținute în perfectă curățenie și regulă și conduse de maiștri desevirșiți; cu alte cuvinte localul fiind gospodărie de model ; atunci va merita numele de **templu sacru**.

Asemenea local va impune copiilor *respect* și *dragoste* de școlă.

Respect, pentru că : a) cei saraci ved o gospodărie cu totul deosebită de casa părinților lor : vor privi-o ca un templu unde se scie că omul—fără voe—stă cu respect, și se jenază; b) acei bogăți de și au gospodării bune, dar sunt atrași de unele lucruri pe care nu le ved acasă.

Dragoste, pentru că și unii și alții sunt atrași de folosele practice câștigate din sfaturile plăcute ale maiștrilor.—Vor căuta a veni curați la școlă ca serbătorea la biserică ; vedend și trăind în gospodărie de model și deprindend-se curați, vor capata dorința de a avea și ei gospodării bune, a le ținea în ordine și a umbla și ei curați de unde se vede că asemenea localuri dau naștere celui al doilea factor al dezvoltării copilului: **Educațiunea morala**.

III). *Invățătorii în genere*, a 3-a corință a școler. În privința acesta, un pedagog român a dis: „Sciți cin „pörtă în realitate politica cea mare a poporelor“ . ? R. „*Suveranii*“.—„Nu“—„*Oratori*ii corpurilor legiuitoare.—„*Nic*ă aceștia“.—„*Cine dar*“ ? — „*Iată cine*“ :

„*Invățătorii*. *Ei fac cu națiunile aceea ce voesc*. *Pu-ternicii dictază sorta poporelor pentru dile și anii, înve-*

„tătoii o hotăresc pentru secole și milioane“. (Florantin).

„La aceste, alt pedagog roman adaugă: „Voiți să „înbunătățiți sorta unui popor?—Spre acest scop, în zedar îi veți reforma numai legile; trebuie să-ți ridicați o „nouă generațiune de învețători, aleși, calificați. Aceștia nu vor da națiunei legi strălucite în codice: ci îi vor da „legi bune în inimă“. (Dr. Pipoș).

De unde reesă că odată cu desvoltarea inteligenței are loc și formarea caracterului copiilor.

Aceșta a 3-a cerință, *Dascalii*, este îndeplinită și în țara noastră. Învețătorii cursului primar putem dice, că sunt la înălțimea misiunii lor. Avem școli speciale, de unde ies cu anumită pregătire.

Dascalii vechi, prin ocupația și silința lor proprie au aratat și arată probă de aptitudine prin rezultatele date. Pe scurt, în cea mai mare parte, lor li datoreșce tinăritul cult.

Acești maiștri, prin ajutorul mijlăcelor și uneltelor expuse și prin procedarea metodică și pe calea naturală, ușor nasc în copil, al 3-lea factor al desvoltărei sale: **Educațiunea intelectuală**. Școla având la dispoziție toate mijlăcele necesare, atunci vor merge împreună lucrând asupra copilului: *Educațiunea fizică, morală și intelectuală*; deci se va face desvoltarea complectă a lui, nu una îndetrimentul alteia.

Dar pôte se va dice de unii: Mai de mult nu mai erau școli și bănci de acestea, de cele alte nici vorbă nu era și cu toate acestea tot se înveța carte, pe de rost cum se înveța, dar ieșeau mulți ômeni mari.

Rospunsul va fi: Așa este, dar s'a uitat următorele:

1). Școlarii pe atunci majoritate erau oameni mari, nu ca acum de ți se face milă de ei, că-i necăjesci la asemenea etate—6-7 ani—când trebuiesc să dormă mai mult și fără grijă și să se jöce la aer liber; când profesorul primar face și pe guvernantă și pe educatorul lor.

2). Asemenea flecâi puteau înveța mecanicesce și ține mînte pe de rost, de nevoie dacă nu de voe; căci era mōșa în grindă—nuiaua—pe care pentru a o aplica metodic, la cate unul, trebuia se'l țină 2 sau 3 camaradi, așa erau de slabi mititeii.

3). Nu era legea obligativității instrucțiunei, deci veniau la școlă numai cei cu dare de mână și mai inteligenți, cu mici excepții; iar nu ca acuma când nu scii cum să te porți mai bine ca să atragi la școlă pe copii părinților, cari nu doresc a și-i înveța carte.

4). Omenii erau mai robuști, pentru că cerințele și conrupțiile nu erau așa de mari; natural că și copiii lor erau mai robuști, nu cum sunt astă-zi de pare-că-i dă vîntul jos, de slabi și piperniciți ce sunt.

5). Atunci erau puțini oameni învățați, de aceea s'au remarcat și păreau că-s mulți; adî sunt mulți și de aceea se pare că nu's.

Să revenim iară-și la școlă și să vedem ce piedici mai întălnesc dascalul în calea progresului, care e isvorul lor și ce mijloce de îndreptare s'ar putea găsi:

Misiunea dascălului e una din căile cele mai spinō e și mai grele, în care întălnesci nenumărate obstacole, pe care numai cu prudența, rabdare și observațiuni îndelungate și cu propriu interes le învinge și ca-

lea devine frumoasă și nobilă, pe care merge pentru a atinge țelul acestei scumpe misiuni.

Iată unul din obstacolele care ni s'a părut noue mai mare :

La ținerea ordinii în timpul lecțiilor, în recreație și afară de școală; precum și în privința îndeplinirii datoriei asupra celor predate, ni s'a întâmplat câte o dată să nu reușim cu toți elevii.

Am observat sa aflu cauza : aflam adî, că elevul *Ciopică E. Nicolai*—spre exemplu—a tras de haină pe sub bancă pe colegul seu și altele. În altă zi s'aude vuet mare în ogradă și țipând: Tot Ciopică, lovise cu o pîtră pe altul pentru că i-a cerut condeiu, pe care -l furase și despre care a mințit de și l'am găsit la el. Mergend pe stradă ved fugînd. Ce era ? un ebreu a-lerga după un băet, care'i furase o pâne.

Ciopică era.—Altă dată un băet bun nu 'și făcuse temele și nu și învețase lecțiunile ; cauza era că-l ademenise Ciopică să se joce cu el, ba să iea parte si la obrăsniciî, pe când acela rădea de un biet cerșitor.

Un băet bun a lipsit de la școlă : Ciopică era de vină. — Aflu că Ciopică dorme la o cărciumă a unui ebreu. Care era cauza ? A adus apă, a măturat, a făcut foc Sâmbăta la acel ebreu, care 'i dăduso o bucată de pane și un pahar de rachiu, care buimăcindu-l l'a adormit și altele.

Cine era Ciopică ? Copilul din florî a unei femei de profesie servitoare, care de viciose ce era, nici stăpan nu mai găsia. N'avea casă, era leneșă, saracă cu dosovârșiro și hoță. Copilul a fost crescut la voea întâmplarelî ; auzînd, vedînd și făcînd tot ce pôte fi mai

reu. La școlă ne astimperat, murdar, mincinos, hoț și nici odată cu temele făcute și lecțiile învățate; ocăria și bătea pe colegi, strica ordinea, venia neregulat la școlă. Câte odată mă opriam la predare; său alți ilevi nu veniau la școlă din cauza lui—etc.—Oricât de mare siliință pentru îndreptare, a fost de prisos, pentru că în mîntea lui au mai aveau loc sfaturile bune.

Din nenorocire, la mahalalele orașelor, unde e cibał destrînărilor și a sărăciei, sunt numeroși copii de felul acestuia. Acei din noi, cari au făcut recensămîntul copiilor din casă în casă, cred că s'au convins în de ajuns.

Sunt mulți parinți, cari n'au avere în casă nici de 15 lei, nici casă, nici pămînt. Copii orfanți, copii nelegitimi, de servitore, copii de veduve; ba unii cu mamă și tată, cari sunt în cea mai negră mizerie și plini de vicii. — Toți acești copii sunt crescuți în voia întimplărci.—Legea îi obligă să urmeze la școlă. — Ce e de făcut cu ei la școlă, căci chiar dascalul cel mai iscusit, cu siliința cea mai mare—cu toate că va avea școlă inzestrată cu toate cele spuse—nu va putea reuși cu ei, din contra il fac de merge încet și cu progresul celor alți copii!—Să-i dăm afară?

Dacă ar fi unul, ne-am lura după înțelesul dicerei: „*Merul putred strică pe cele bune*” l'am da afară din școlă. Dar sunt mulți cari, fiind în mizerie și în voia lor, rabdă de fôme, degeră erma din cauza lipsei de lemne, a locuinței, umblă goi pe străzi, prin cărciumile ebreesce și prin alte diferite locuri imorale; se deprind cu cele mai rele obiceiuri: beția, se fure, să mință etc.

până la crime; căci fîmea, sărăcia şi beţia, împing pe om la tîute relele.

Din aceste cauze ajung bolnăvicioşi, prin urmare rîutăcioşi, cu invidie asupra semenului său, care stă bine. Vor privi oraşul în care trăesc şi chiar Patria ca pe o mamă vitrigă; în sfîrşit vor fi ca nişce şerpî veninoşi şi periculoşi pentru societate—aceştia, se pîte se facă şi ruşinea ţerei la vre-o nevoie (resboiu).

„*Omul nu este educat de cît prin omeni; cari au fost ei însuşi educaţi, şi fiind că unii au fost reii educaţi sunt adesea ori reii educatori,*“ din acesta urmecă, că trebuie să-i ţinem în şcolă atît pe cei fără părinţi, pentru a-i scapa din ghiarele desfriului, cît şi pe acei ai unor părinţi saraci şi vicioşi, pentru a nu măi imprumuta apucăturile rele ale acelor părinţi.

În casuri măi uşore profesorul cere concursul părinţilor bunî.—Însă pentru îndreptarea acestui mare reu, unde învătătorul singur s'a vedut, că e imposibil a reuşi, şi concursul părinţilor nu pîte fi, remăne ca *statul, judeţul, comuna* şi *familiile* să ţină local părinţilor.

Îm permit a arata mijlocele prin cari s'ar putea veni în ajutor acestor nenorocite fiinţi nevinovate:

1). Cantinele şcolare cu internat. În fie care comună, ar fi bine să se înfiinţeze cîte o cantină cu internat; iar pe lângă fie care şcolă cîte o sucursală. Cantina cu internat, să aibă local cu încăperi pentru solragerie, dormitor şi omeni de serviciu; iar pentru sucursală fie-care local de şcolă să fie prevedut cu încăperile necesare.—La cantina cu internat, să se dee: hainole — uniformă, care contribue la corectitudine —

cărţi, rechisitele scolare şi internatul nenorociţilor absolut saraci din întreaga comună—şi, din cărţi şi haine şi la unii din cei săraci—plus mâncarea internilor şi prânzul elevelor şi elevilor săraci—de departe—din circumscripţia şcolii pe lângă care s'ar afla internatul; iar la sucursale, prânzul şi pe vremele grele şi dormitul—cu deosebire la ţară—celor saraci—de departe—din circumscripţia fie-căreii şcoli.—La oraş, la cantinele cu internat s'ar pute primi cu plată şi şcolarii, cari vin de la ţară şi a se da dejunul cu plată şi şcolarilor cu dare de mână din localitate. Beneficiul în folosul internatului.

Privigherea o va avea directorul şcolii cele mai apropiete, la care vor urma şi internii.

La aceste cantine cu internat, ar fi foarte folositoare câte o mică librărie—mai ales la ţară,—acolo unde s'ar putea; în care să fie toate cărţile şi rechisitele scolare cumpărate eftin şi vândute tot eftin, elevilor.

Câştigul tot în beneficiul cantinei.

II). Maiştri. *Copilul trebuie să treacă prin to'te, ca să ajungă om la locul lui*—şi fiind că dascalul, e ocupat şi în orele libere, cu corectarea caetelor, cu corespondenţa, textul de progătirea lecţiunelor şi altele, ş'apoi nici nu poate avea darul la toate, ar fi nevoie, ca în fie care oraş—la ţară, pentru una sau două comuni apropiete—să se numescă câte un maistru, (cum sunt maistrele în unele comuni, pentru elevele şcolilor primare).

Acesta, pe rind, se deprindă la diferite meserii, ca: a lega cărţi; a face ghiozdane, pălării etc.

a). Pe şcolarii din fie care şcolă; Joia şi în alte

ore hotărâte pentru lucrul manual; iar pe cei de la internatul cantinelor şcolare şi în fie care sară.

S'ar combina timpul aşa, ca să aibă când să-şi facă şi datoria către şcolă şi să se şi recreeze.

Gimnastica, excursiunile, cântecele şi lucrul manual îi recrează în mod plăcut.

b). Serbătorea, să țină cuvintări, arătând importanţa meseriilor, a comercinului, necesitatea de a le îmbrăţoşa şi folosele.

c). Dacă şi de corpul didactic s'ar ţinea câte o conferinţă: religioasă, istorică, igienică, exerciţii practice de calcul, cetirea, scrierea şi producţiuni şcolare, ar putea lua parte şi absolvenţii cursului primar, cari au ramas cu atât; precum şi ori-ce săten.

Atunci, această instituţiune ar ţinea şi locul şcolilor complimentare ori de adulţi, acolo unde n'ar esixa.

Intendentul ei, ar putea fi maistrul sau un dascal pensionar. El, ar conduce şi mica librărie, ajutat de elevi saraci, cu rindul.

Maistrul, împreună cu corpul didactic, în urma observaţiunilor caracteristice, să noteze în certificatul de absolvire şi aplicaţiunea fie-cărui elev, ca să li se arate direcţia într'a colo, în cotro s'ar constata, că ar avea chemarea naturală.

Acolo numai, să fie primiţi fie-care şi acei săraci şi nenorociţi, trimişi cu ajutorul unor fonduri de bine facere.--Atunci, toate ramurile de înveţământ, specialităţile etc ar progresa colosal.

N'am mai vedea, d. e. pe unul cu talente la un mesteşug ore care, că a îmbrăţoşat o carieră cu totul incompatibilă cu vocaţiunea sa.

Acastă instituțiune s'ar putea întreține :

1). Din sumele ce dau comunele în fie care an poartu copii saracî ; cari atunci ar fi puțin mai mari.

2). Cu un mic ajutor din partea județului, la comunele sarace.

3). In fie-care oraș, s'ar putea înființa *o societate a femeilor*, cari au mai mare bună voință și rol pentru acte filantropice, probă „Reuniunea femeilor“ din Iași ; ori *o societate a corfului didactic*. Una din ele s'au amândouă unite și în unire cu alte persoane caritabile și cu concursul autorităților, ar găsi diferite mijloce, ca :

Familii generose, cari ar întreține lunar la internat 1 sau 2 elevi saraci, ori, cari să facă donațiuni de fonduri, a căror venituri să se întrebuințezo în acest scop.—Lotării, liste de subscripții, apel către moșieri și omeni cu afaceri mari, cari se bucură de usufructul brațelor a majoritate din părinții copiilor saraci. Baluri, concerte, producțiuni școlare. La oraș, o grădină unde să cânte musica o dată sau de două ori pe săptămână în folosul copiilor saraci. Acolo, precum și în alte locuri convenabile: la club, berării, s'ar putea pune cântare automate de cântărit, în schimbul a 10 bani, puși în lăuntru; un aparat cu diferite figuri, făcând fie-care diferite mișcări, tot în schimbul a câte 10 bani, puși în lăuntru, și altele.....tôte în folosul școlarilor săraci.

Dacă șcôla primară ar avea acesta instituție, de sigur că majoritatea absolvenților ar înclina și către meșteșuguri, comerț, și sorta celor nenorociți s'ar ameliora.

III) Școli profesionale primare de băeți. Pentru acei absolvenți ai cursului primar, cari s'ar constata, că n'ar fi apți pentru a înveța carte, ci *meserii*, ar fi de dorit a se înființa în fie-care județ—ca și pentru fete—*școli profesionale primare de băeți*, cu mai multe branșe: croitoria, giuvaergia—căci până și icônele și vestimintele bisericesci să fac de ebrei — ciasornicăria, etc. după regiuni; de unde absolvind cursul pentru care a fost apt, să se ducă fie-care la locul lui și sa pună în practică cunoscințele capatate spre a-și câștiga existența. Personalul didactic ar putea fi ales tot dintre învețătorii, institutorii, pentru partea științifică și din absolvenții școlilor speciale de meserii pentru partea industrială și comercială.

Copiii nenorociți și nevinovați, cu chipul acesta, ar fi conduși părintesce până ar ajunge omeni folositori lor și societăței. Atunci ar fi scapați de starea rea în cari ar ajunge, dacă creșterea lor ar fi lasată în voea întâmplărei și de funcționarism, unde meserișii -- prin lege ar fi bine să se prevadă ca—să nu fie primiți.

Aceste școli profesionale, ar fi la timp, mai ales acum, când în clasa ânteia la școlile secundare nu se primesc de cât 50 elevi cu tot cu repetenți; căci această condiție — de sigur — e pusă, pentru ca acei cari nu pot fi înscriși aci, să se îndrepte spre industrie, agricultură și comerț.

Reușirea scopului urmărit: *starea economică a țerei, să fie în mânele Romanilor* -- atârnă de la mijlocele de întreținere și organisarea acestor școli.

Când vom ave: localurile, profesorii și instituțiunile puse — după cum dice Montesquieu :

„Întât fac 6menii instituŃiunile, pe urmă instituŃiunile fac pe 6menii“; cãci num6rui diferitelor instituŃiuni culturale la o naŃiune aratã gradul de dezvoltare al gustului spre progres; ele vor Ńine locul pãrinŃilor unde e nevoie; unde, nu vor continua cele capatate de copii în familie—atunc, șc6la primarã va fi adev6rata temel a a inv6Ńãmîntului în general pãnã și la cel universitar. Atunci va da țereii cetățeni sãnãtoși, onești, morali, înțelepți si bunî oșteni; se va inpuŃîn num6rul vicioșilor, bolnavilor, hoșilor, criminalilor și a cerșitorilor, și cheltueelele pãrinŃilor, a comunelor și statului nu vor fi zadarnice,

Atunci șc6la va merita adev6ratul nume de „Șc6lã“. Din contra: decãt sã inv6Ńãm copii în localuri egrasiose, mici, întunecoșe ca pãnã acum și în bãn6i incomode, în care li sã stricã sãnãtatea, mai bine sã'i lãsãm liberi; cãci tot mai folositori vor fi țereii, av6ndu-l cetățeni sãnãtoși de cãt inv6Ńați și bolnovicioși.

În nainte de a termina, sã spun pe scurt istoricul acestei școli:

Acestã șc6lã a fost înființatã la 1860 Septembrie 25, av6nd la început o clasã cu 30 copii, din cari 4 provați.—La 16 Octombrie 1863 s'a înființat clasa a II-a; la 12 Noembrie 1864. clasa a III-a, funcționând cu 3 institutori pãnã la $\frac{1}{2}$ 1873; de atunci a fost unite cl. I cu a II-a pãnã la $\frac{1}{2}$ 1885, când iarãși se separã cl. I de a II-a și urmezã ca 3 institutori și 3 clase 9 ani și 7 luni.—La $\frac{1}{2}$ 1894 — venirea mea ca institutor și director—s'a înființat și cl. a IV-a.

La început șc6la a stat în casa cu chirie, relee cu lut pe jos, mai înt6iu la „Valea Viei“ și apoi la „Mã-

răței“.—Cam pe la 1868, comuna închiriază casa familiei „Prasa“ pe care la 1883 ¹⁴/₂ a cumpărat-o de veciu. În acel local impropriu și cu mobilierul vechiu a stat școala până azi, Duminică 20 Septembrie 1898, când, de cătră comună i se încredințează acest frumos și bun local cu mobilier nou. În care sunt înscriși — de-o-cam dată— să urmeze: 219 elevi, din cari: 171 români și 48 streini.

Acest local contribuie la podoba și onorea orasului. El, fiind înălțat falnic la una din cele mai frecventate străzi spre gară, va spune tuturor trecătorilor: „*Iată localurile pentru instrucțiune ale orașului nostru*“; iar fiilor de cetățeni români, li va dice: „*Veniți de luați lumină*“.

Localuri de acestea și cu mobilier s'au făcut multe în țară, datorită legii prin care se înființează cassa (eforia) școlilor, cu ajutorul căreia, nu va trece mult timp și vom vedea localuri nouă, igienice pentru școli, în toate comunele.—Dascăli, vrednici de misiunea încredințată lor, avem —decî starea de până acum a școlilor să schimbă și la noi în țară:— Școala în genere este pusă pe calea de progres după cele mai noi cerinți pedagogice moderne, spre a corespunde adevăratului nume și meniri a ei.—Privirile tuturor au început a se îndrepta asupra ei: de la dînsa s'așteaptă viitorul țerei.

Astăzi fiind ziua fericită și pentru această școală—căci se aședă în localul, care se inaugurează—in calitate de director al ei, în numele generațiunei, care-și va primi instrucțiunea în acest local și al colegilor mei:

Asiguran. adîncă recunoștință puterei cărmuitoare a țe-

rei și în special D-lui Spiru Haret Ministru al cultelor și instrucțiunei publice, pentru legile și regulamentele după cari s'a în reorganizat școlile de toate gradele; pentru iubirea fără marginii și înțelepciunea cu care lucră fără obosală pentru școlă: dând o mare dezvoltare studiului și mijloecelor patriotice—ca: jocul vitejesc al „Oinez“, tablouri comemorative ale bravilor Patriei noastre (1877--1878), serbările școlare de la zile naționale — la aplicarea căroră stă și în persoană în mijlocul studențimei, vorbind fie-căruia și ascultându-l ca un părinte: încoronând succesele și înflăcărând inimile învinșilor pentru a nu discura; ei a lucra pe calea științei și a dexterității prudente în mod frățesc, ca să învingă la altă ocașie; asigurându-l că a lor va fi viitorul țerei;—înființarea de cantine școlare pentru copii departe de școlă și saraci, și altele. Tote acestea nasc în școlarii de adă sentimentul național și patriotic, pentru a deveni mâni buni cetățeni și brați apărători ai Patriei. Încurajă industria, economia, priu înmulțirea școllelor profesionale și introducerea lucrului manual la școllele primare, etc. pentru a sădi în inimile româncelor și a românilor dorul de a-și însuși, apropia brațeaua de aur—comerțul și meșteșugul—țerei lor mănose.

S'a garantat prin lege stabilitatea și a membrilor corpului didactic primar, apărându-l de influințele personale.

Pentru toate reformele școlare s'a înconjurat de Inspectori școlari, din cei mai învățați, apoi în misiunea dascălăscă și din cei mai dreți bărbați, având în vedere numai și numai principiile folositoare școlii.

În preună, sunt pentru școlă, ca nisea buni părinți culti imparțiali, cu sentimente nobile pentru familia lor; făcând să înceteze hatârul—bola veche, cari pune piedică multor

bunuri—apreciind pe fie-care dascal după meritul său; sfătuind și îndrumând pe alții.

Tote aceste măsuri și proceduri înțelepte fac pe toți dascalii, să lucreze cu plăcere și zel; de aceea școla de cât-va timp progresa în mod simțitor.

—Mulțumiri D-lui Prefect al județului Nemțu, pentru buna voința, ce a avut tot d'auna către școlă; dispunând și acum a se imprima—fără plată—mai multe precepte pedagogice alcătuite de mine,—cari se ved afișate în clasele și vestibulul acestei școli.

Aduc vii mulțumiri D-lui Primar și onor. consiliu comunal al urbei Piatra N., pentru buna-voința, ce au aratat și sacrificiile ce au făcut — tocmai când se afla comuna în cea mai mare criză de bani, în urma pagubilor cauzate de ploile torențiale, grindinile și pnhoele din prima-vara anului 1897;—cheltuind suma de 49141.19 lei — cu clădirea localului de școlă, de director, și a odășelui, cu gardul și fântina, începute la 23 Septembrie 1896 — și 1770 lei cu mobilierul nou: 130 pupitre și catedre—peste tot 50911.19 lei; mai având de cheltuit pînă la complectare.

Recunoștință, pentru ostenețele, ce au avut până la terminarea lucrărilor, pe câte se ved.

Mulțumesc călduros D-lor Profesorii, colege și colegi din acest oraș, cari sunt de față la primirea pe sama noastră încă a unui templu, de pe a cărui altar sacru vom săvârși serviciul misiunii noastre.

Mulțumese întregii adunări prezente pentru buna-voința, ce au avut de a asista la această serbare școlară; către cari fac apel pentru a da tot concursul posibil orî-cărei instituții școlare; pentru că de la școlă se așteptă: lumina, fericirea individului, a societăței și a țerei.

Voă elevi, vă urez, ca: prin bună purtare și silință mare în noul palat al școlei, să ajungeți vrednicii urmași ai eroilor străbuni: Ștefan Cel Mare, Al. Cel Bun, cari au lăsat urme neperitoare, Biserica sf. Ion, M-rea Bistrița etc. pe cari le vedeți și ați în și lângă acest oraș, cari pare-că vă spun credința în D-deu, respectul și recunoștința cătră părinți, dragostea de Patrie și supunere cătră *Suveranul* ei.

Să dovediți lumii, că sunteți vrednicii urmași ai Romanilor aduși de Traian de la Roma, prin a căror vitejie au făcut, că în țara Dacilor și în locul unde se dice, că a fost și o cetate a lor „Petro-Dava“ să fie acest oraș „Piatra-N.“ în România Patria noastră. — Cu cunoștințele, ce veți capata și din această școlă, să aduceți folose voă, acestui oraș și țerei.

Școlile din România sub fericita Domnie a Auguștilor noștri *Suverani*: M. L. L. regele **Carol I** și regina **Elisabeta**, au mers și merg cu pași gigantici spre propășire; deci nu putem închee serbarea, înainte de a cere lui D-deu să Li deie viață lungă și fericită, dicând:

Trăescă M. L. L. regele și regina României.

NICOLAU Al. „ „ principele *Ferdinand* și principesa *Maria*, cu fiii *Lov*.

Trăescă Poporul Român.

NICOLAU

Gh. NICOLAU

Directorul școlei No. 3 de băieți din Piatra N.

Duminică 20 Septembrie 1898.

O nouă invențiune a lui Tesla

(Traducțiune din „La Revue des Revues” de G. Niculescu Duen)

Electricitatea care curăță și spală

Dacă s'ar pune la concurs această simplă cestiune „Cine a adus mai multe servicii de la începutul secolului și în tot cursul său?” este probabil că prea puțini concurenți vor da soluțiunea exactă a problemei. Unii vor căuta îndată un nume de om, mare savant, mare căpitan sau mare poet; alții vor cita cutare filosof, ale cărui idei sau sisteme au revoluționat lumea, cutare suveran a cărui acțiune asupra evenimentelor a fost decisivă. Alții vor fi de părere de a raporta lucrul la o declarațiune de principii, la un mod de constituțiune politică, la un cod de legi. Apropoe toți vor pierde din vedere acești agenți ai naturii, rămași mult timp ocuți sau misterioși, dar cărora li s'au smuls, în fine în secolul nostru, secretele lor forțându-i de a se supune la voința omului urmărind victoriile civilizațiunei. Dar, aceștia sunt agenții, și printre dăușii electricitatea, care au transformat într'adevăr viața socială și care în fie-care zi li aduce noui elemente de progres. Se ridică statui inventatorilor iluștri. Ar trebui a ridica asemenea la acești pionieri bine-făcători ai științei, singura putere roditoare prin excelență, care a implinit deja atât de mari conciste și ale cărui izvore generose sunt nesfârșite. Acesta ar fi un omagiu simbolic din cele mai legitime și o recunoștință ce datoroesece puterii electrice, spre exemplu, secolul actual și cea ce se poate aștepta de la ea în secolul de mâine.

Când în 1800 Volta descoperi pila electrică și i-a

explicat efectele în celebra sa scrisoare către Societatea Regală din Londra, acesta fu faptul, fără îndoială, cel mai considerabil, care inaugură era ştiinţifică. Toţi aceia, cari puteau să-l judece atunci, îl proclamară. În Franţa, pentru a nu vorbi de cât de acesta, Cuvier la Grădina plantelor, Biot la Colegiul din Franţa, anunţară de la începutul secolului noua ordine de lucruri care născă, graţie acestui auxiliar ast-fel dat la cercetările fizice şi chimice. Şi Bonaparte în memorabila şedinţă a *Institutului* în 1801, decernă o medalie de aur acestui profesor din Pavia, mai mare de cât el, de ore-ce căile trasale de voltaism trebuiau a fi mai roditoare şi prin urmare mai gloriose de cât acele jalonate de învingătorul de la Marengo.

Noi atingem astăzi centenarul acestei descoperiri a lui Volta şi se poate de pe acum măsura imersul drum ce ea a făcut în măreţele sale etaje, de la pila care a urmat electroforului, electrometrului condensator şi eudiometrului, până la oscilatorul lui Tesla, care este cea din urmă dată însemnată de curând prin electricitate la starea dinamică.

Cea ce este în particular admirabil în această neobosită activitate a ştiinţei continuând mersul său înainte în acest domeniu, este nesfârşita dorinţă a savanţilor cari se succed devotându-se pentru a transmite lumina din epocă în epocă.

Lampada tradunt.

Tesla cunoscut deja pentru frumoşele sale lucrări, se arată sub acest raport de o bogăţie într'adevăr genială. Iată-l că ne face dar un aparat electric care va fi în curînd de o întrebuinţare generală şi care va suprima pentru binele tuturor • metoda pînă acum destul de funestă din punctul de vedere igienic, ca cel mai vătămător din flagelele epidemice.

„Noua aplicaţiune a oscilatorului meu electric de care mă ocup a-l perfecţiona, îmi permite — dise dânsul într'o scrisoare adresată acum câte-va zile la un amic—de a face să trecă curenţi electrici de un număr enorm de volţi în corpul omenesc lucrând nu ca un distrugător al vieţii, dar ca mijloc de vindecare. Am făcut experienţa asupra mea—insumi primind un forţe înalt curent potenţial de 2.000.000 volţi variind cu alternanţă de la 300.000 la 400.000 pe secundă. Este vorba d'a aplica la electricitate principiul pompi—aspirante şi fulante operând asupra corpului omenesc. Urmând acest tratament corpul emite strălucitoare scînteii electrice în toate direcţiunile. O altă persoană în picioare alături de mine face a făşni din subiectul electrisat scînteii de la trei la patru picioare lungime. Aceste scînteii nu sunt, este adevărat, vătămătoare, dar cauzează o senzaţiune neplăcută celui electrisat.

„Aparatul de care mă serv este forţe simplu. El se compune din un scăuuuş metalic izolator, pe care se aşadă persoana, ce voesce a fi electrisată şi care ţine în mână un electrod în comunicaţiune prin un fir cu oscilatorul meu. Acest instrument ast-fel perfecţionat transformă un curent ordinar într'un curent de un potenţial forţe ridicat şi determină alternanţa.

„Experienţele mele n'au de cât un scop curat sciinţific. Nefind medic, nu pot spune exact în cari boale ar conveni să se întrebuiţeze acest tratament electric extrem de puternic. Acesta aparţine membrilor Facultăţei a o demonstra.“

Partea cea mai interesată a nouei descoperiri a celebrului electrician consistă în utilitatea sa cu totul practică:

curentul electric produs de aparat lucrează într'adevăr ca săpunarea cu apă caldă, dar în condiţiuni de altfel raţionale şi eficace de cât spalarea obicinuită. Cu alte cuvinte D. Tesla parvine, aproape instantaneu a reduce în pulbere care se volatilizează în aer cu toate necurăţeniile aflate pe piele la suprafaţa corpului omenesc.

Dacă, cum este cazul de a crede, aparatul ajunge să funcţioneze fără inconveniente, este o adevărată revoluţiune, care urmeze să se inaugureze prin această metodă în toate spitalele unde baia electrică va deveni tot aşa de bine făcătoare ca antisepticii, operaţiunile chirurgicale neputând în general a reuşi de cât când membrul operat este într'ostare perfectă de curăţenie.

Curentul Tesla nu este numai un exterminator subit al microbilor, dar încă un stimulent pentru organismul uman asupra căruia lucrează ca un tonic. Acţiunea datorează intensitatea sa repediciunei. Curentul de două milioane volţi trece aşa de repede, că nu i se resimte impresiunea. Un ac pe care îl facem să intre încet în piele cauzează o durere oribilă, chiar când ar fi invisibil din cauza extremei micimi; dar un ac, cât de mare ar fi când este supus la o mişcare prodigioasă de repede nu produce nici o suferinţă. Tot ast-fel este electricitatea desfăşurată de aparatul Tesla.

Intîmplarea a făcut această descoperire. Într-o zi D. Tesla lucra în laboratorul său, unde se găsea o mare sferă de cupru în câmpul electric al oscilatorului. Sfera a fost acoperită o lună mai înainte cu un strat gros de culoare neagră. Dar învăţatul profesor, degajând curentul, constată de o data că un nor de pulbere neagră îl acopere, apoi sfera de aramă îi păru strălucitoare, cu totul curăţită şi debarasată complet de stratul negru.

Acesta era un indiciu. Electricianul reînoi experiența, o precisă, caută de stabili cauzele și legea fenomenului. Nu-î fu greu atunci să construiască un aparat care fu în gândirea sa „baia instantanee“. Mai mulți din asistenți voră a se convinge de eficacitatea procedului. Toți fură electri-
sați și la marea lor satisfacție fură spălați într'o clipă.

Să adăugăm că noul aparat Tesla este din cele mai comode de manevrat. Nu ocupă mult loc și un copil l'ar putea mânui la prima încercare. Curentul de oscilațiune curăță pielea de tot ce a murdărit-o. D. Tesla probeză printr-o demonstrațiune forte ingeniosă. Deșemnează pe brațul său cu creionul său o serie de linii negre încrucișându-le de mai multe ori, produce o rețea greu de spălat cu săpun. Curentul ridică toate aceste linii dintr'o dată ca prin farmec și sunt așa de bine dispărute, că este imposibil de a găsi o urmă.

Dar pentru eminentul electrician or ce deposit de praf —și urma creionului nu este după dînsul alt-ceva—conține microbî în cantitate mai mult sau mai puțin mare și fiind că curentul electric îi distruge, curăță așa de minunat. Dacă această teorie este confirmată prin știința bacteriologică și medicală, iată-ne în posesiunea unui înlocuitor al biclorurei de mercur și substituindu-se ei în operațiunile chirurgicale, cum biclorurul fususe înlocuit aparatul lui Lister.

Doctorul Robert Newmans ex-președinte al Asociațiunei americane de electro-terapeutică la Bufalo (Statul New-York-ului) scrie asupra oscilatorului Tesla: „Locul său este cu totul indicat printre aparatele de statică, carî servă la tratamente electrice, el stimulează activitatea normală a organelor, redă elasticitatea membrelor surmenate și readuce

corpul atins de friguri la temperatura de sănătate. Noua aplicaţiune a oscilatorului va înmulţi folosele. Utilitatea sa va fi recunoscută în casurile în care tratamentul chirurgical se rapoartă la cavităţile corpului uman, la ţesături pe cari trebuie a li străbate şi unde nu se pōte face uz de nici un alt antiseptic.

Este un punct unde este nemerit a iusista şi pe care d. Tesla probabil nu l-a privit încă. Voesc să vorbesc de spālarea ţesăturilor şi mai ales de rufăria corpului, de pânză sau bumbac şi de tot ce este dilnic murdărit, apoi spalat pentru a'l face curat. Contactul într'o aceeaşi căldare, într'o aceeaşi albie, cămăşi murdare aparţinēnd la diferite persoane dintre cari unul sau altul pōte fi atins de bōle de piele, crecā un pericol pe cari leşia şi cele-lalte proceduri întrebuintate pentru a albi nu ocolesce complet cum se crede de obicei. Sunt microbi cari resistă la apă fiartă, la apă de javela, la clor, potasiu, la săpunurile cele mai caustice. Aceşti microbi, agenţi infecţioşi, rămân în rufele cari ar părea ochiului cu totul curate. Ei pot transmite prin contagiune bōle mortale la aceia cari îmbracă cu totă încrederea aceste rufe, cari nu sunt spēlate de cât în aparenţă. Medicii o ştie, dar păstrēză tăcerea asupra acestor cause permanente de epidemii în oraşele unde este materialicesce imposibil ca fie care menaj să facă leşia seperată, şi unde este din cauza condiţiilor vieţii orăşănesci, condamnat a se expune fără înctare la grave pericole, cari ne ameninţă. Noul aparat Tesla va pune pōte s'îrşit la acesta stare de lucruri. Esie probabil că el va curăţi şi spēla rufele tot aşa de repede şi perfect ca şi corpul dacă inventatorul aduce câte-va modificări în acest sens. Şi dacă realisēză acest disidirat, D. Tesla va fi bine-facătorul familielor.

Dr. A. De Neuville.

Lucrul manual și Invățămîntul intuitiv în veacul XVI, XVII și XVIII

Dacă trecem din Evul mediu, acea noaptea a minții omenesci, și facem un pas și peste epoca scolastică—epocă funestă progresului omenirii—un fulger luminează întunericul ce ne înconjoară, un orizont larg se deschide înaintea ochilor noștri; se ivesc o concepție nouă în felul de a vedea lucrurile, omenirea face un pas mare în știință, artă și literatură. Alături cu acest progres provocat de trei agenți mari: renaștere, umanism și reformă, vedem și în educație, în școli, o îmbunătățire simțită. Scolastica cu formalismul ei primește lovitură de moarte; umanistii și reformatorii dau prin scrierile lor geniale o nouă direcție educației: *idei noue, pentru timpuri noue*.

Unii dintre scriitorii se mulțumesc să critice numai felul educației de până acum, alții însă, pe lângă partea critică au și o parte constructivă, în care își expun vederile lor privitoare la educația fizică, intelectuală și morală.

Între aceștia punem în primul loc pe Rabelais, ca mai vechiu și mai genial; nu e vorba, geniu e și Rousseau, dar el vine după Rabelais, de la care se și inspire în parte.

În chestii de educație, Rabelais critică educația ce se dădea în școli; în planul lui de educație, marele geniu francez ne vorbește de însemnătatea ce trebuie să o dăm celor trei forme ale educației: fizică, intelectuală și morală.

È cel întâiu care se ocupă de educația fizică și nu în vederea celor intelectuale, dar pentru legătura ce e între educația fizică și morală, el, cel I arată, că o munte sănătoasă se găsece într'un corp sănătos; și din potrivă, într'un corp slab, sentimentele antisociabile vor învinge totdeauna.

Unul, singur înaintea lui, dase atenție educației fizice, acesta fu Vittorino da Feltre, dar nimeni nu-l băgă în seamă, și părerea lui remase din nefericire numai pe hârtie. Rabelais voește să convingă pe cei din jurul lui de importanța educației fizice; el propune mai multe mijlôce, dar cel mai însemnat e lucrul manual. Rabelais dă multă considerație lucrului manual, și-l privește din doue puncte de vedere: 1) întărește corpul, 2) obișnuiesce lumea să prețuiescă munca. Eroul lui, Gargantua, taie lemne, face mese, scaune, afară sub cerul liber, când e timp frumos, într'o șură, când vremea e ploioasă, și acesta, numai ca să respire aer curat și într'o cantitate mai mare. Rabelais voește încă să pue pe eroul lui, sub direcția maiștrilor lucrători, pentru ca Gargantua să pôtă prețui munca, greutatea ei.

Nu din acelaș punct de vedere e privit lucrul manual și de ceilalți pedagogi.

Locke îi dă o mare însemnătate, însă tot pentru întărirea corpului, în vederea educației intelectuale.

Rousseau privește lucrul manual din alte puncte de vedere. El vrea să deprindă pe lămil cu munca, să scie singur a munci, în vederea marilor evenimente ce aveau să se întimple; Rousseau, spirit profetic, prevedea că veacul XVIII va fi veacul revoluțiilor, caută

decî să facă pe nobilii, pe bogătaşi să muncească, ca la vre o nenorocire, perdînd averea, să nu rămăe peritorî de fîme.

Al II-lea motiv ce călăuzeşte pe autorul confesiunilor în sprijinul ce-l dă lucrului manual, e cu tendinţi sociale; Rousseau urmăreşte apropierea între clase, luptă din respuferî ca să se ştergă acea distanţiare nedreptă, şi luptă pe calea aceasta, făcînd pe nobilii să preţuească munca. A şi reuşit intru căt-va; multe familii domnitore chiar s'au pus se înveţe lucrul manual.

Am spus că marii cugetători luptau prin scrierile lor pentru o îmbunătăţire adusă în toate formele educaţiei; cu deosebire, atenţia pedagogilor fu îndreptată de timpuriu asupra educaţiei intelectuale.

Cel întăi ce s'a ocupat cu aceasta, Rabelais, arată ce cuonsinţi să se dea în şcolă; el combate acel exclusivism al limbii latine, dă prioritate limbii eline; recomandă istoria, în special pe Plutarch, înveţămîntul religios şi mai ales sciinţele.

Rabelais dă o mare însemnătate ştiinţilor în şcola primară, mai cu sēmă învăţămîntului intuitiv, sau cum îl numesc Francejii „Leçons de choses“. Eroul lui, capătă o sumă de cunoscinţi, în totă vremea şi toate pe cale intuitivă; la masă se vorbeşte de obiectele de pe masă, Gargantua le pôte observa prin ele însă-le, Rabelais cere observarea lucrului în natură, nu a imaginii lui, cum o cere mai târziu Comenius. Şi într'adevăr aci se şi deosebesc aceşti doi „Intemeetorii ai învăţămîntului intuitiv“, cum au fost numiţi. Francejii şi Germanii se certă de la titlul aceasta, fie-care susţine pe-

pedagogul lor; ambi îl merită, căci Comenius de și vine mai târziu nu seie de Rabelais. Atât numai că punctul lor de plecare deosebesce: Rabelais cere observarea lucrului prin el însuși, Comenius în „Orbis Pictus“, cere observarea lucrului, nu însă a obiectului în sine, ci a figurei, a imaginii lui. Comenius cere intuiția imaginii lucrurilor, Rabelais a lor însă-și. Să vedem ce dice Rousseau.

Atât el, cât și următorii lui, ca marele Pestalozzi și alții, cari dau o netăgăduită importanță învățămîntului intuitiv, cer ca acest obiect să se facă în natură: *Observarea lucrului prin el însuși*. Tot aci trebuie să arătăm o deosebire între importanța ce o dau Francezii și Germanii învățămîntului intuitiv. Cei întei nu consideră învățămîntul intuitiv ca centrul învățămîntului în școala primară; pentru ei, centrul îl formează citirea și cu limba maternă; Germanii și pedagogii de astăzi îi privesc ca cel mai natural, cel mai potrivit cu vârsta copiilor, de unde și iau ca centru al învățămîntului în școala primară, învățămîntul intuitiv de o parte, cu limba maternă de altă parte; principalul însă, centrul în jurul căruia se învîrtesc toate celelalte cunoștințe, îl formează pentru ei învățămîntul intuitiv.

E deosebire, cum vedem în felul de a vedea al pedagogilor, toți însă, cei din veacul XVI ca și cei din veacul XVII și XVIII, recunosc că atât învățămîntul intuitiv cât și lucrul manual, joacă un rol însemnat în educația fizică și intelectuală.

3 Noembrie 1898

Olimpia Feodoru

Cestiunea femenină în secolul al XVI. (Biblioteka Warszawska).

La 1553, cestiunea femenină preocupa deja pe scriitorii septentrionali. S'a descoperit nu de multă vreme, în Muzeul Național din Praga, o foarte curioasă lucrare, tratând acest subiect. Este traducerea cehă a unui opuscul, ce nu se poate găsi ađi, a lui Rey, poet polon, care se poate numi cu drept „Rabelais al nordului“. Autorul, într'un dedicat „bunilor companioni“, ne presintă mai multe personaje a căror convorbire se restringe asupra femeilor. Unul din ei se întreabă cu mirare, de unde vine că ele sînt așa de perverse. Bunul Dumnezeu le-a făcut cu toate aceste pentru plăcerea omului, pentru ca ele să'l servescă cu toată ascultarea și primesc de a fi adese-ori isgonite de stăpânii lor. Femeele, cu toate că ele călătorese puțin și știu de abea a ceti, dintr'odată par a fi mai savante de cît învățătorii lor. Ele se desrobese puțin câte puțin și pörtă pe barbații lor de nas.

Unul dintre companioni, Lupus, tare vroia să se însore; însă la această întrebare a amicului seu Warsaw: Pentru ce stai tu burlac? el respunde defaimând femeele nu mai puțin violent ca Strindberg din zilele noastre:

„Nu știi tu că femeele nu prețuesc mult? Toate... o! ele știu bine a atrage inima noastră, inutil de a le lupta această artă. Ele se fac tot miere, pentru a prinde muscile; privirea lor ne promite prietenie, surisul

lor e dulce și înduplecător ; însă în fond ele își bat joc de simplitatea noastră și de buna noastră credință, și 'și rid fără milă de noi.

— Cu toate acestea, dacă ai lua o tinără și gentilă femeiușcă, această face tot-d'a-una plăcere, dise Warvas.

— Gentilă, nu'mi mai vorbi de asta ! Cu cât femeea este mai plăcută, cu atât pericolul este mai mare. Sermanul soț nu va avea de cât întâmplări suferătoare. Nu se gândește la casa, ci la serbări, la baluri, la serenade. Dămna umblă cu mândrie încôce și încolo, se îngâmfă ca un curcan, se păuneză, în timp ce domnul perde apetitul și somnul.

— Dumne-deul meu, respunse Warvas, mișcat foarte tare, făcut să nu mai fie așa statornic în părerile sale, precum era mai înainte, ia una urită...

— Chiar tu însuși să fii peste măsură de urit, a putea a te scuti de a'mi da un așa rău sfat. Ce plăcere aş avea cu o tovarasă, fără farmec ? Și apoi, dacă tu crezi că ea ar fi mai bună de cât alte, ești în eroré. Afară de acesta, eă nu pot suferi tot așa de mult, tinerele urite (ciumele, dihanțiile) ca și pe frumosele femeii. Ingrășarea mă disgustă, slăbăciunea imi displace ; albă și roșă, femeea intrupeză nestatornicia ; ocheșă, ea este ca pământul tot-d'a-una gata a încolți ; roșcată, ea este șiretă ca o vulpe.

(Va urma).

Smaranda G. Cosmovici
Tij. Nemtu

Proverburî, locuțiuni proverbiale și fel-de-fel de idiotisme

CU EXPLICĂȚIUNI NECESARE

(Urmare)

LXIII. **Bolă**

127. **Bolă ușor vine, da greu se duce** (tardiora sunt remedia, quam mala), se dice, când cine-va suferă mult în o bolă, spre a lua semă de-alt-dată.

128. **Bolă 'ndrăcită**, se dice cui-va, când așa 'i de eu răutate ca *bolă*; când e vorba de bolă proprie și 'i dică *indrăcită*, însemnă că este f. grea,

129. **Bolă din nascere leac n'are**, se dice cui-va care în apucăturile lui așa a fost și este, de când se cunoscă 'n lume, și nu caută a se mai schimba.

130. **A dracului bolă de om**, se dice de omul reu.

Se legă ca bolă de om sănătos, se dice de cel care fără să i se facă sau să i se dică ceva, se legă de om degăba.

LXIV. **Brahă**

132. **Eftin ca braha**, adică f. eftin, iama.

LXV. **Brazdă**

133. **L-am dat la brazdă**, se dice de cel pe care l-ai întors din reu în mai bine, (de la beul care nu ține *brazdă*, la plug).

LXVI. **Brăzdare**

134. **L-a brăzdat mereu**, se dice de cel pe care 'l tot nocăjește cine-va aretându'l faptele și tăcându'l

de ruşine mereu cam indirect, ca cum cu plugul restronî brazda sau brăzdezi.

LXVII. **Brânză**

135. *Brânzi bună în burduf de cânc*, se zice de o persoană care poate fi şi este recomenabilă din unele puncte de vedere, dar cu toate astea o rea în lume.

136. *Namesteaa brânza* cu urda, se dice, când nu te laşi a ţi să pîne la un loc una cu alta şi bun şi, reu (de la povestea popei celui cu *urâă*).

137. *Tote 'n lume 's trecătoare ca brânza din stre-cătoare*, se dice arătându-se, că nimica 'n lume nu e stătător.

138. *Ni face el multă brânză*, adică nu prea stă el mult unde va şi cu cine va în ori-şi-ce împrejurare.

139. *Nu me duc, să-mi dea cine-va şi brânză de e-fure*, adică ori-ce i-ar da şi i-ar face nu se duce acolo.

140. *Sgârie brânză*, nume dat celui f. sgârcit (de la povestea avarului, care pune, brânză 'n sticlă şi in-tingea pe din afară cu mamăligă).

LXVIII. **Bröscă.**

141. *A încăput ca bröscă în gura şerpelui*, se dice asemănând pe cel încăput într'o grea schingiuire.

LXIX. **Brumă**

142. *Par'că'i bătut de brum'*, se dice de cel de-căzut într'un fel şi în altul.

LXX. **Buboiu**

143. *Şade ca un buboiu copt, numai să spargă*, se dice de cel f. plin de reutată asupra cui-va.

LXXI. **Bucătărie.**

144. **Bucătărie grasă, moștenire slabă**, adică după cel care scio să petreacă bine, nu prea este ce de moștenit.

LXXII. **Bucată.**

145. *Am dus-o o bucată*, adică cat-va timp.

146. *Ars ale lui bucați*, adică ale lui vorbe și *bucăți* de vorbă bine chitite.

LXXIII. **Bucățe.**

147. *Are multe bucățele*, adică'i f. șiret și prelăcut.

LXXIV. **Bucățică.**

148. *Da bună bucățică*, se dice de vr'o persoană, cam ca în glumă, ca cum ar fi un *lucru reu*, umblând cam după ștregării.

149. *Semănă ruptă bucățică (tout-à-fait)*, adică semenă f. bine.

(Va urma)

George A. Cosmovici
Tg. Nempt.

GRĂDINELE de COPII

Foarte rar și numai ici-colo se vorbesce, câte ceva și despre grădinele de copii. Cu toate acestea e un semn bun și acesta și ne dă speranța, că timpul se apropie când vom putea dice și noi că avem asemenea instituțiuni, de cari vecinii noștri au deja de mult.

Dar oare această lentă mișcare e de ajuns spre a putea aștepta în linisce înființarea lor ?

Nu ! Căci așa cum se prezintă starea lucrului în prezent, putem aștepta încă mult și bine, până voi vedea adevărate grădini de copii românești.

Cu toate acestea, cu puțină bună-voință și osteneală din partea celor interesați în cauză, se poate da un avânt și acestei ramuri a învățământului.

Și să fie siguri toți aceia, cari vor contribui cât de puțin la realizarea acestei întreprinderi, că vor fi bine-cuvințați atât de familia cea mare a românismului, cât și de inocenții copilași, pentru cari vor lucra fie prin fapte, fie numai prin cuvinte încurajatoare.

Și cine sunt acei interesați în cauză ? Este familia și sunt învățătorii poporului românesc. Acești doi factori să pășescă numai mână 'n mână.

Familia va avea unde să-și trimită copilașii ca să petreacă o parte din timpul dăilei cu folos, iar învățătorii vor primi în școlă copii mai bine educați și pregătiți pentru lupta și munca ce vor începe în cursul primar.

Copiii însă vor fi adevărații beneficienți al acestui neprețuit capital.

Ca să așteptăm, ca statul să ne facă grădini de copii, acesta nu e de sperat prea curînd. Causele sunt multiple și nu le vom discuta.

Tot inițiativa privată va trebui să se manifeste și aici, ca în multe altele, cari toate nu reușit de minune.

În multe, foarte multe întreprinderi am imitat pe streini; de ce să n'o facem și pentru grădinele de copii ? Și după părerea mea, cât de ușor s'ar putea face ! O spun acesta mai cu seamă pentru provincie.

Românul în tot d'a una a dat probe eminente, că nu se dă înapoi de la fapte bune, mai cu seamă în cea ce privește propășirea și înălțarea neamului și țerei sale.

Deci din partea aceasta să n'avem nici o tîmă că nu vom găsi rîsunet.

Femeția, naturala și gingașa ocrotitoare a copilului, va fi cea d'întîi care și va da abolul după putere, ca să se înființeze cel puțin una din aceste bine făcătoare instituțiuni.

Din cele expuse s'ar părea că mijlocele se găsesc ușor, cum și cu ce să se înființeze grădini de copii.

O piedecă însă există totuși: N'avem personal pregătit pentru acesta.

Da, e foarte adevărat. N'avem. Dar îl putem pregăti.

Și iată cum:

Regulamentul grădinilor de copii dice: „În fie care an se va ține un concurs, se pot presenta absolventele școlii normale, ale asilului „Elena Doamna“ din Bacuresei și ale școlilor secundare.

Iată o carieră nouă și foarte nobilă pentru D-șoarele, cari ar dori să se ocupe cu educația copiilor.

Același regulament mai dice: „Concursul constă din un examen înscris și oral, și altul de practică după metoda lui Froebel făcută în una din grădinele de copii“.

Aici e greul! Cum să depună acest examen, când respectiva n'a practicat nici odată într'o grădină de copii

Este un remediu și pentru acesta:

Comuna care ar dori să înființeze o grădină de copii, ar putea face și sacrificiul de a trimite una din D-șoarele din localitate, ca să facă un stagiu de cel puțin 3 luni la șola de sub direcțiunea subsemnatei, unde va învăța în mod

teoretic și practic tot cea-ce i-ar trebui să știe o bună educatrice în grădina de copii și ast-fel pregătită să să pre-sinte la concurs pentru obținerea diplomei.

Dacă fac apelul acesta în Revista D-voastră, este că am văzut în Comitetul de redacție figurând mai multe Dōm-ne și Domnișore, și acolo unde femeia se ocupă și cu scri-sul în cestiuni școlare este și șansă ca ori-ce propunere cât de puțin bună se găsească rēsunset

Domniilor-lor mă adresez deci cu rugarea, să facă un început cu înființarea grădinelor de copii.

Iar că le făgăduesc a le da ori-ce deslușiri de cari vor avea trebuință pentru buna reușită a acestei între-prinderi.

Dea D-deu ca toate acestea să le fi spus într'un ceas bun și cu noroc pentru binele neamului nostru.

București, Ianuarie 1899

Luisa I. Neamtu.

Directora „Școalei mîrle de copii“

Str. Cometu 16

Schița lecțiunii de Istorie

„Colonisarea Daciei“

Divisiunea III, anul II

I. a) Se repetă, pe scurt, do școlari, lecția prece-dentă. „Resboele dintre Traian și Decebal“. Se insistă asupra rezultatului războiului al doilea. Ce e *colonie*. Ce înseamnă *colonizare*.

b) Adî, vom înveța despre: *Colonisarea Daciei*. Se scrie titlul pe tabelă și se provocă școlarii a-l citi.

II a) *Se narază, liber, de cătră învățător, cuprinsul întregel piese istorice, în limbaj simplu și intuitiv, dezvoltand următoarele momente:*

1) Prefacorea Daciei în provincie romană, popula-rea ei cu locuitori români aduși din toate părțile împă-râției.

2) Crescerea populației prin aședarea creștinilor fugiți de prigonirile păgânilor.

3) Imbunătățirile făcute: se zidesc cetăți; se fac drumuri așternute cu petră, dintre care se citeză *calea Troianului* pe malul Oltului; apeducte; se rădică tem-ple, teatre, se înființază școle.

4) Rezidirea Sarmisagetuzei; denumirea de *Ulpia Traiană*; Sarmigetusa continuă a fi capitala Daciei.

5) Lucrarea minelor de aur și argint; *Valul lui Traian*: unul prin Basarabia, altul prin Dobrogia.

6) Inflorirea Daciei, serbarea izbândilor lui Traian asupra Dacilor.

7) Columna lui Traian. Anul 113.

8) Mórtea lui Traian. Anul 117.

b) *Piesa se reproduce de elevi, fiind ajutați de cătră învățător, la necesitate.*

c) *Lectura piesei din carte.* Se explică cuvintele: *provincie, mine.* (Veți „Cartea de citire“ pentru divisi-unea III, anul II, de G. D. Scraba, Ș. Negulescu, Gr. Teodosiu, pag. 32).

III. *Traian este părintele și întemeitorul nemului ro-manesc în această țară, după cum Isus Hristos este întemeitorul religiunii creștine.*

Invățătura șcōsă se scrie pe tabelă, se cotesce de școlari și se copiează în caete. Ea va forma subiectul unei lecțiuni indirecte de caligrafie,

IV. a) Româniî sunt datori a-și iduce aminte de bunul lor părinte, imperatorul Traian.

b) Intr'o $\frac{1}{2}$ ōră de ocupație, sa va da școlarilor să expună, în scris conținutul lecției predate.

c) Să se deprindă, acasă. a povesti frumos, lecția ce li s'a explicat, cetind piesa din carte, de mai multe ori, fără a o memorisa mecanic.

1898, Octobre.

V. Costăchescu

*Invățătorul comunei Șoldăneșei
Cot. Ilârtop, Jud. Sucera*

Ion.

Printre eleviî mei, am avut unul de 13 ani, orfan și foarte sōrac. Era isteț, însă îndărătnic și neprietinos. Vedeam în el o fire cu totul deosedită și care cerea multă observa-re, dar tiner și neîncercat cum ies mai toți din școla, nu m'am ocupat de dînsul, cum ar fi trebuit.

Acest băiat—Ion—era singurul dintre școlari, care nu 'mî aducea flori. Când cei-lalți se înveselau lăudându-și bu-chetele, el se uita pe fereastră prefăcându-se, că nu-i bagă în samă. Ce-i veni însă într'o zi în minte? Dimineața întră grăbit în clasă și spre mirarea mea și a colegilor sēi, miș dă un frumos buchet de stinținel.

Incep lecţiunea, dar totă ora m'am gândit la buchetul de la Ión. De unde a avut el florile?

În recreaţie, toţi copiii se jucau în faţa şcolii şi eu îi priveam. De odată ved o mişcare printre copii şi pe Dl. Proprietar al moşiei venind spre ei. Copiii se temeau tare de el, iar eu mai mult de cât ei. Proprietarul se repezi asupra celor dintr'un colţ şi apucă de cap pe nefericitul Ion care tremura în mâna lui.

— „Tu mi-ai rupt stînjîneii din grădină! Să te mai prind odată şi vei vedea!“ — Micul se uita tânguitor la mine. Era un tablou dureros, care mi-a strâns inima. Dl. Proprietar plecă mulţumit, că şi-a răzbunat.

Mie îmi via capul, purcă eu aş fi fost bătut. Copiii în timpul şcolii îmi sînt încredinţaţi mie şi eu trebuie să-i apăr de orî ce rău. Îmi veni în minte, să mă duc la Dl. Proprietar şi să-i dic : altă dată plîngirile contra şcolarilor mei, să mi le adresaţi mie, să-i pedepsesc eu cum trebuie. Dacă pedepsesc D-ta, autoritatea mea scade şi eu nu mă pot face cu ei ceia ce trebuie. Când am eşit afară revedîndu-l tot aşa furios şi ştiindu-l om necumpănit, mi-am astîmpărat lupta internă şi am intrat în clasă. Ión sta la locul său plîns şi cu capul plecat. Eu m'am silit cu multă blîndeţă să-l fac, să pricîpă, că nici odată, să nu-şi însuşească lucrul strein nici atunci chiar, când crede, când face cuiva o bucurie cu el, Vorbele mele însă, nu-l impresionau de fel. El remase mut şi eu am sfîrşit vorba, nemulţumit de mine şi de totă lumea.

Într'o di mă primblam pe câmp, era o sară liniştită şi frumoasă. Eu însă nu simţiam, de cât greutatea şi amăgirea chemării mele. Cum cotesc spre isvor, ved pe o pîtră pe micul Ión.—„Buna sara Ióne“. El răspunde tare

siios. L'am înţeles, că n'a uitat ne mulţumirea şi ruşinea, ce-a suferit câteva zile în urmă. Mă apropiu de el, căutând să-i ridic moralul. Mă uit împrejur căutând un prilej. Pe marginea isvorului, albastrele, „nu mă uita“ mi-au înlesnit scopul. „Ione! uite, ce flori minunate! Ele întrec cu mult, pe cele mai frumoase flori din grădină. Când aşi avea un buchet! Dar nu pot ajunge, căci sînt prea în apă.“ Micul Ion mă privi de odată ne încrezător, dar îndată se însenină la faţă. Iute ca fulgerul, sări asupra lor şi-mi culese un mare buchet. Ochiî şi faţa lui, arătau totă bucuria sufletescă. I-am mulţumit călduros şi m'am întors cu el în sat.

Cât au ştiut, „nu mă uita“ înflorite, în totă ziua, Ion îmi aducea un buchet. Nu voiu să dic, că diu Saul a devenit Paul; dar sciî, că de multe ori s'a mai luptat în sufletul său binele cu reul şi avînd încrederea, că eu îl socotese bun şi că mulţumirea adevărată o simţese numai pe urma faptelor bune, se feri totdeauna de rău.

Tradus din „*Pedagogische Rundschau*“
de

Cleopatra Macărescu

METODICA ISTORIEI

(Urmare)

Cum că acesta e arleverat mai reese şi din următorea observaţiune: societatea este compusă din indiviđi, tot ce se indeplinesce în societate este rezultatul acţiunilor

individuale combinate; așa dar soluția fenomenelor sociale se poate afla numai în direcțiunea acțiunii particulare. Dar acțiunile indivizilor se rapoartă la legile naturii lor și aceste acțiuni nu pot fi înțelese de cât atunci când cine-va cunoșce aceste legi, cari reduse la cea mai simplă expresiune nu sunt de cât nisece corolare cari presidă viața corpului și a sufletului în general. Din această observațiune rezultă că biologia și psihologia sunt interpreții indispensabili ai istoriei.

Pentru a alcătui această concluzie într'ua chip mai simplu voi dice: toate fenomenele sociale sunt fenomene de-ale vieții, manifestațiile cele mai complexe ale vieții trebuie să se conformeze legilor vieții și nu pot fi înțelese de cât de acei cari cunosc aceste legi, deci tot ce atinge direcția activității omenesci porcedo de la știință. Din toate lucrurile ce se învață, în cursul studiilor, puține ne servesc de o călăuză în viață.

Defectele chipului cum se mai predau și adă cunoscințele de istorie, sunt foarte bine zugrăvite de Spencer în următoarele rânduri:

Noțiunile de istorie; așa cum se predau adă tinerimei, sunt absolut fără nici o valoare în viața practică. Faptele raportate în cărțile de istorie, nu scot la lumină adevăratele principii ale acțiunii politice. Biografiile suveranilor (și de altmintrelea mai multe de acestea se învață) nu aruncă destulă lumină asupra științei sociale. A sci pe din afară intrigile de palat, comploturile, usurpațiunile care au avut loc și alte asemenea lucruri, cu toate numele persoanelor amestecate în ele, acestea nu ne învață lucruri mari asupra cauzelor progresului

naționalităților. Se învață că în cutare timp a fost o con-
festație pentru putere și că din asta s'a stîrnit o bătălie.
Că în acesta bătălie au luat parte cutare și cutare ge-
nerali și cu cutare și cutare locotenenți ai lor, avînd
fie-care atătea mii de oameni infanterii, atătea mii de
oameni cavalerie și atătea tunuri.

Că ei au dispus trupele lor în cutare sau cutare
ordine. Că au manevrat, au atacat și s'aū retras în cu-
tare mod. Că la ora cutare din zi au suferit o înfringe-
re, sau aū căștigat un atac. Că într'o mișcare ore-care
un general a fost ucis și un regiment decimat. Că du-
pă toate peripețiile luptei, victoria aū fost căștigată de
cutare sau cutare armată. În stîrșit că aū fost atăția
oameni uciși, atăția răniți și atăția prizonieri. În totă a-
cöstă acumulare de detalii, se găsește măcar unul să
ne îndrumeze în viața noastră de cetățen? Presupun că
cunoscem descrierea tuturor marilor resbõe despre care
vorbește istoria, ore acesta ne va face ca în viitoarele
alegeri să ne întrebuițăm votul într'un chip mai jude-
cios? Ni se va dice însă, dar toate acestea sunt fapte și
încă interesante. Da, așa este, sînt fapte (dacă nu cum
va multe din ele ficțiuni) și încă pentru unele spirite
sînt fapte interesante. Dar acesta nu ne probază cătuși
de puțin, că e folositor a le cunoece. De multe ori o opi-
niune factice pöte atribui valöre unor lucruri fară de
nici o însemnătate. Timbromanii plătesc pe timbre sume
considerabile. Sunt alții care plătesc scump mōștele unui
asasin. Ni se pöte dice că aceste gusturi dau valörea
reală a obiectului lor? Fără îndoeală că nu. Așa dar
se va admite că plăcerea ce cine-va pöte gusta din
povestirea ore-căror fapte din istorie nu probază nici

cum valoarea lor, și că pentru a neda compt de această valoare, aci ca și aiurea, trebuie să ne întrebăm la care trebuință sunt aplicabile aceste cunoștinți. Dacă cine-va ni-ar spune, că eri, măta vecinului a făcut pușori, vom dice, de sigur, că această cunoștință este fără valoare. Da și acesta este un fapt totuși îl estimam ca fără valoare; un fapt care nu pôte în nici un chip influența asupra conduitei noastre, un fapt care nu ni va servi întru nimic la plenitudinea vieții.

Dacă acum vom supune la aceeași încercare marea masă a faptelor istorice, vom ajunge la aceeași conclusiune. Ele sînt fapte din care nu se pôte trage nimic, fapte nesusceptibile de organizațiune; fapte cari, prin urmare, nu pot servi, nici cum, la stabilirea principiilor noastre de conduită și tocmai acesta este principala utilitate a consciinței faptelor. Citiți-le pentru propria distracție, nici cum pentru măgulirea de a li găsit în ele un isvor de înstrucțiune.

Etă dar defectele istoriei, mai cu semă referindu-ne la modul predării ei în trecut.

De sigur marele cugetator va fi cam exagerat, dar totuși adevărul nu lipsese în cea mai mare parte.

Prin presa noastră pedagogică încă s'a vorbit despre această cestiune, ridicându-se glasuri contra chipului de a preda istoria, lucrând numai pentru memorie.

S'a emis părerea, că istoria să se predea fără text, introducându-se acesta mai în urmă.

Se vedem acum, în terminii generali, că ce ar trebui să cuprindă istoria.

Ideea dominantă, în studiul istoriei, trebuie să fie

studiarea fenomenelor progresului social. Ceea ce ne interesază a cunoaște, în realitate este *istoria naturală a societății*. Avem nevoie să știm toate faptele cu ajutorul cărora am putea înțelege, cum o națiune s'a mărit și s'a organizat. Printre aceste fapte, putem povesti, ca ilustrație, ceva amănunțit de ale guvernului, sau personelor remarcabile din guvern și ne putem întinde cu povestirea până la amănunțele administrației locale. Putem asemăna face o descriere asupra guvernământului ecleziastic, arătând organizația sa, conduita, gradul de putere, raporturile sale cu statul, ceremonialul cultului, crezul său, ideile religioase; nu numai acele în care s'a crezut numai cu numele, ci acelea în care s'a crezut în realitate și cari au servit omenilor de regulă de acțiune. Să știm asemenea care a fost dominațiunea exercitată de oarecare clasă asupra altora, etichetele sociale, titlurile, salutările, formulele întrebate în scrisoare și în discurs. Să cunoaștem obiceiurile populare, în familie, cât și între persoane străine unele de altele; conduita personelor de sex diferit și a părinților către copii. Superstițiile curente, de la miturile cele mai importante, până la farmecile în uz la cei simpli. Apoi va trebui să cunoaștem într'un chip general sistemul de industrie a națiunii, de unde vom vedea care a fost metoda divizionii muncii, regulamentele în vigoare, în industrie și dacă producătorii formau caste, corporațiuni sau erau izolați; cari erau relațiile patronului cu angajatul, pe ce căi produsele se puneau în circulațiune. Cari erau mijlocele de comunicațiune și cari era semnul reprezentativ al va-

lorilor și cu acesta va trebui să ne dam socotelă de starea artelor industriale din punct de vedere tehnic, arătând procedurile urmate și calitatea produselor, apoi va trebui să zugrăvim starea intelectuală a națiunii din diferitele sale stagii nu numai din punctul de vedere al exigențelor sale și a educațiunii, dar și în raport cu progresele ce a făcut în științe și în chipul de a gândi. Va trebui să arătăm care era gradul său de cultură estetică în arhitectura sa, pictura, sculptura, muzica, îmbrăcămintea, poezia și ficțiunile sale. În fine ca legătură a acestei sume de fapte se va face descrierea moralei teoretice și practice din toate clasele așa cum rezultă ea din legislațiune, obiceiuri, proverbe și acțiuni. Aceste fapte vor trebui să fie raporturile într'un chip restrins, atât pe cât claritatea și exactitatea o permite și să fie grupate și aranjate în așa chip ca să pătă fi îmbrățișate în întregul lor și considerate ca făcând parte dintr'un tot.

Scopul urmărit e ca școlarul să pătă pricepe armonia și legătura acestor fapte. Tabloul secolelor succesive trebuie să fie așa fel dispus, în cât să se pătă vedea cum credințele, obiceiurile și aranjamentele sociale s'au modificat și cum armonia unui edificiu social se leagă cu armonia unui alt edificiu care l-a succedat. Etă noțiunile trecutului cari pot servi cetățenului spre a-și îndruma conduita sa.

Acestea sînt părerile, pe care marele cugetător Herbert Spencer le dă asupra chipului cum trebuie să se concopa studiul istoriei. Nu voiū spune că, acesta trebuie să fie credul nostru din care nu putem lasa o

iotă, voiū afirma însă că acesta e cel mai bogat isvor din care putem lua lichidul de trecut prin filtrul minţei noastre.

Până aci, am vorbit de istorie ca de un studiu înalt, acum voiū incepe a'l trata, în raport cu dezvoltarea ce i s'ar putea da în cursul primar şi fiind-că e vorba de metodică acestui obiect de înveţămînt, de aceea înainte de a intra în ea, voiū mai spune încă câte-va păreri generale asupra modului cum trebuie să se realizeze scopul istoriei în şcola primară. Primul lucru ce trebuie să ne preocupe în predarea istoriei, este să deschidem înaintea ochilor minţei şcolărilor noastre *perspectiva istoriei*.

Spre a realiza această dorinţă trebuie a se lua ca punct de plecare, în explicările noastre prezentul, căutând ca prin comparaţiuni potrivite cu inteligenţa şcolărilor să stabilim diferenţele necesare între ceea ce a fost şi ceea ce este în momentul de faţă, între ceea ce am fost şi sîntem astăzi. Invierea trecutului şi îmbinarea lui cu prezentul, acesta trebuie să fie tendinţa de căpitenie în predarea înveţămîntului istoric, în clasele primare. În aşa chip am putea dezvolta judecata, fără a încarca memoria cu fapte neînţelese. În prima clasă de înveţătură istorică, metoda va fi descriptivă, iar în cele-lalte va fi explicativă asupra cauzelor şi urmărilor dintre evenimente.

Pentru ca reuşita să fie po deplin, trebuie ca studiul istoriei să fie predat în legatură cu al geografiei. Se dic câte-va cuvînte şi despre acesta chestiune.

Totul se înlănţueşce şi se urmează regulat, atât în istoriile particulare, cât şi în istoria universală, forţele

individuale ale indivișilor și ale popoarelor, înriurirea ideilor și voinșelor individuale asupra maselor țarâte de instinctele lor, sint îndoelnice pentru cã aceste instincte sint rezultatul neevitabil al climatei, solului, hranei și înfãșurii naturei. Cãldura și frigul prea mare, umeditatea sau uscãciunea, dispoșitunea pãmîntului prielic vieșei agricole sau pastorale, natura eo înalșã imaginașionea sau încurajezã pe om, îndemnãndu-l la o muncã mai mare, sint cauzele cari împedecã sau desvoltã civilizașionea unui popor, bine înșeles afarã de cauzelo rasei. Omul apare și ca spirit și ca fisic cu totul alt-fel în Guinea de cãt în Liban, altul la Gange de cãt la Amur, în Olanda de cãt în Italia și în Anglia de cãt în Romania. Și chiar dacã s'ar putea acimatisa într'o altã zonã, transplãntãndu-și cultura patriei sale, totuși modul de vieșã al seũ se schimbã sub un ceriũ strein și cultura urmașilor se va lua forme cu totul streine pastrãndu-și organizașionile religioșe și burghese, care abia pot resista influenșelor fisice ale naturei. Configurașia solului și condișionele formașionei sale externe, contribuẽ mult asupra desvoltãrei ori a nedesvoltãrei omenierei. Clima exercitezã deosebite influenșe și asupra locuitorilor de pe munșii, de și vãile din apropierea munșilor locuișii de ei le ar oteri trebuinciøsele traiului, cum este fructifera vale a Alpilor care se deschide spre Lombardia. Totuși ei sint o plãcere ca în timpul ernei se invadeze șesurile departate. Influenșã platourilor asupra vieșei organice și a vieșei umane, în general vorbind, e pușin favorabilã. Pãmîntul, marea și flavide exercitezã o mare influenșã asupra desvoltãrei

popoarelor după formaţiunea, condiţiunile lor reciproce. Viaţa culturală Eghiptenă din cauza vechimei sale, a stărei artistice şi politice se prezintă în tocmai ca o ~~exemplu~~ ^{exemplu} a lumii primitive, fiind numai o producţiune naturală a pământului şi a zonei.

(Va urma)

F. G. Ionescu

Diriginte şcolii din Tg. Paşcani

Pentru şcolarii saraci Ionescu

Ionescu

Chestiunea cantinelor şcolare, care agită de mai bine de un an de zile ţara noastră, a găsit şi în oraşul Piatra N., adepţi cu tragere de inimă.

Conferinţa săptămânală de la 8 Ianuarie a. c. în care directorul şcolii de băieţi No. 3 din localitate, Dl. Gh. Nicolau, a dezvoltat subiectul său „Cantinele şcolare şi scolele profesionale primare”—a fost motorul în jurul căruia au început a se închea dorinţele până atunci reslefite ale lumii dăscălesei de aci, şi ca urmare, în întrunirea intimă de la 28 Ianuarie a. c. a membrilor corpului didactic primar-urban, s'a pus începutul unei societăţi cu scop de a lucra pentru înfiinţarea cantinelor şcolare din oraşul Piatra—alcătuiindu-se chiar şi un comitet provizoriu compus din toţi directorii şi directoarele şcolilor, plus caţi-va inşitutori şi inşitutore.

În întrunirea generală de la 7 Februarie însă, membrii corpului didactic primar, împreună cu revisorul şco-

lar, Dl. *Octav Popescu*, și cu prefectul județului, Dl. *Nicu N. Albu*, pornind de la ideia că școlarii săraci mai au nevoie de îmbrăcăminte și de rechizite școlare —pe lângă nevoia ce au de cantine și—că aceste nevoi sunt foarte mult simțite și în comunele rurale, s'a stabilit definitiv, ca sa se constituie o *societate pentru ajutorarea școlărilor săraci (băieți și fete) din întreg județul Nemițu* —punându-se în prima linie și ca cel d'intăi ajutor în *fințarea cantinelor școlare* pretutindeni unde trebuința va cere.

S'a mai stabilit, ca directorii și directoarele, din comitetul provisor, împreună cu revisorul școlar să alcătuiască statutul; iar pentru a nu lăsa să treacă vremea, care s'ar putea folosi pentru cantinele școlare, s'a organizat și un bal public pentru ziua de 13 Martie a. c. hotărât prin procesul-verbal de la 28/1 a. c.

Profităm de ocazie și apelăm la corpul didactic de ori-ce grad și la ori-care cetățen cu iubire de nem, ca să-și dea obolul său acestei instituțiuni cu un scop atât de uman.

Piatra-N. 12 Februarie 1899.

Comitetul.

D O B R O G E A

Soluția lecției a III-a *)

1. Locuitorii și noțiuni istorice.
2. Producțiuni.
3. Ocupațiunea locuitorilor.

1.—a). Despre ce am repetit lecțiunea trecută la geografie? (despre împărțirea administrativă și localitățile însemnate ale Dobrogei). Ce am învățat înainte de acesta? (situațiu-

*) Urmare de la No. 11 și 12 an. II pag. 362.

unea și marginile Dobrogei, relieful pământului, apele).

b) Ei bine, astăzi vom isprăvi de învățat despre Dobrogea și anume despre: *locuitorii Dobrogei și noțiuni istorice, producțiunii și ocupațiunea locuitorilor*. Se scriu cuvintele subliniate pe tabelă și se cetesc de școlarii.

II. 1) a) Locuitorii Dobrogei sunt de deosebite numări: Români, Tatarî, Turci, Bulgari, Greci, Ruși și Nemți.

Dobrogea a fost luată de cătră Români, de la Turci în urma războiului pentru independență. Ea s'a dat României, prin tratatul de la Berlin, în schimbul a trei județe din Basarabia (se arată pe hartă) pe care le-au luat Rușii.

Turcii luaseră această provincie de la Mircea cel Mare. Cam de la ce an a fost dar stăpânită de Turci?

b) Se repetă cele expuse, prin întrebări și răspunsuri, scoțându-se punctul 1: *Locuitorii și noțiuni istorice*. Se subliniază pe tabelă, acest punct.

2)-a). Cele mai principale producțiuni ale Dobrogei sunt: *pășunile* întinse care hrănesc foarte numeroase turme de oi și multe vite. Câmpiile Dobrogei, de și nu cam sunt udate în deajuns de ape curgătoare, cari fac pământul roditor, totuși produc destule *cercale*, nu însă așa de multe ca în restul țării.

În Dobrogea se cultivă aceleași cereale ca și în celelalte părți ale României.

În delta Dunării sunt *paduri* întinse. Din Dunărea, Marea Neagră și din lacurile Dobrogei se scote mult *pește*.

În Dunărea, trăiesc pești mari ca: somnul, care ajunge la o lungime de aproape 2 m., moronul, care are o lungime

1) V. „Cartea de Citire“ p. 11, de G. D. Șeraba, pag. 75.

de 4—5 m., etc; iar in Marea Negră, pe lângă moroni, se găsesc diferiți pesci de mare. Tot in Marea Negră, trăescce și delfinul, care e un animal mamifer de mărimea unui bivol, el are pelea de o colōre untdelemnīe inchisă pe spinare, albă pe pântice. In mijlocul dilei se ved delfini, jucându-se in valuri.

In insulele de pe Dunărea, își găsese adăpost o mulțime de *paseri de vânat* ca : găscă sēlbatică, rața sēlbatică, găinușa (care e de mărimea unui hulub) bătlan, etc. Pentru că aici pușca vânătorului li turbură rar de tot liniștea.

Unele din locurile aședate in apropiere de mare au apă sarată; din aceste locuri se scōte *sare*.

Interiorul pământului conține urme de diferite minerale 1); însă afară de *piatră*, care se scōte de câtva timp, in mari cantități, de la *Turcōia*, tōte cele lalte bogății minerale nu se exploatează; și multe folose s'ar putea trage dintr'o in de aprōpe și ingrijită exploatare.

b) Se notează, in schiță, *Turcōia*.

c) *Repetire*, scōțându-se punctul 2 : Producțiuni, care se subliniează pe tabelă.

3. a) Principalele ocupațiuni ale locuitorilor din Dobrogea sunt : *pescuitul* și *crescerea vitelor*.

In al doilea rând, vin: *agricultura* și *crescerea albinelor*. Afară de acesta, locitorii se mai ocupă cu *comerțul* și *mici industrii*.

Din Dobrogea, se aduce chiar in interiorul țarei : lână de oi; vaci, boi, pesci de mare și de Dunărea.

Orașele care desvoltă mai mult acesta activitate co-

1) Urme bogate de fer, marmura de diferite colori, pētră de zidit, pētră de var, cretă, aur, argint.

mercială, sunt: Tulcea, Constanța și Sulina.

În Dobrogea, se află o singură linie ferată, care urmează și scobitura de la Cernavoda la Constanța.

Pe lângă acesta, comunicația se face pe Dunărea și Marea Neagră, cu corăbii și vapore.

Că industrii cităm: țesături, covore țureesci, pânză, rogojiu, etc.

Fabrici sunt foarte puține; însemnăm *morile cu aburi*.

b). *Se repetă* scoțându-se punctul 3: *Ocupațiunea locuitorilor*. Se subliniază pe tabelă și acest ultim punct.

Resumat. De cine e locuită Dobrogea? De când e stăpânită Dobrogea de Români? De la cine au luat-o Români? Ce au dat în schimb? De la cine o luase Turcii?

Care sunt principalele producțiuni ale Dobrogei? Spune, pe scurt, despre ocupațiunile locuitorilor.

Se atrage atențiunea elevilor asupra gravurilor din manual 1): *podul peste Dunărea și portul Cernavoda; portul Constanța, mōra cu aburi*.

Să arată elevilor ilustrația vaporului „Principesa Maria” 2), provocându-i a o examina. Când elevii observă gravurile, învățătorul li dă explicațiile necesare.

Dacă învățătorul ar avea un *atlas zoologic*, li-ar arăta copiilor, figurile animalelor și păsărilor menționate.

Să citească textul cărții.

III. Să dă de complectat acasă schița Dobrogei, cu elementele ce se pot reprezenta grafic.

Vor citi lecția din carte. Lecția viitoare, se va repeta.

Într-o $\frac{1}{2}$ oră de ocupație, să va citi despre: Vaporul „Principesa Maria”.

1). Manualul citat, pag. 41 și 43.

2). V. No. 24, anul I, al revistei populare „Albina.”

Notă. În ce privesc *metoda de predare* a acestor lecțiuni m'am folosit de recomandările domnului F. Stamatescu, expuse în „Cartea învățătorului“, care corespunde manualelor d-sale întituate: „România și celelalte țări locuite de Români“ și „Continentele—Pământul“.

Pentru dezvoltarea materiei, am consultat diferite manuale și poveșuitoare de Geografie.

V. Gostachescu

*Învățătorul comunei Șoldănești
Cot Hârtop, Jud. Suceava*

A P E L

(Urmare)

Avantaje excepționale de mari în schimbul unei acțiuni de 25 lei care e tot avutul acționarilor.

Iată Onorabil Public Român ocasiunea cea mai favorabilă și mai bine venită de a încuraja un început de mare valoare și de a vă realiza dorința ce aveți ca să vă înființați pe lângă case câte o stupină bine organizată cu spese puține și care vă va aduce cele mai mari plăceri și distracții în solitudinea satelor noastre : în tăcerea tainică și patriarhală a grădinelor, câmpiilor și pădurilor d-voastră; o plăcere care vă va legi ca o sfintă dragoste de familie, de locul acela unde veți exercita această fumosă artă și unde veți simți plăcerile cele mai mari, vălând pe laborioasele albine, ce minuni de progres fac, cu câtă artă lucrează și cu câtă abnegație sunt în toată viața lor, către societatea în care trăesc.

Pue apel dar la onorabilul Public Român, dacă cred

că scopul ce îl urmăresc e nobil, e spre folosul țării, să ne încurajeze cu înscrierea d-lor în cadrele membrilor societății noastre și toți acei domni sau domne cari aderă la societatea noastră să bine-voiască la adresa de mai jos a mă încunoșciința pentru a putea face cunoscut celor în drept, aleși de noi, ca să li trimită statutele.

Cu încrederea în generositatea Onor. Public Român-remân cu perfectă stimă.

Remus N. Begnescu

*Dirigintele școlii din com. Petriile
prin gara Băncasa jud. Vlașca.*

RÂPA NEAMȚULUI

Intr'o comună din județul Tutova, pe valea unui pârânaș, în partea dreaptă, este o râpă mică, numită Râpa Neamțului. Cum localitatea acesta a fost botezată așa, se tâlmăcește de sătenii bătrâni, în următorul chip: Sunt vreo 60-70 ani, de când moșia aceea era stăpânită de o coconă mare, ce trăsesse nădejde să ajungă și Domnița țerei. Ea avea ca grădinar un neamț din țara Neamțescă, forte bun lucrător, dar care era „varga lui D-zeu“ cu țigani—robi boeresci—ce i se da de ajutor la lucru, bătându-i de-i snopea. Mulți țigani din pricina neamțului își luase lumea în cap, căci nu mai puteau suferi nelegiuirile schingiurii a le *șfabulii*. Se jeluiseră țiganii fel și formă cinstitei fețe a Cuconei, dar vorba robilor nu se ținea în gamă pe acele vremi.

Vedând țiganii că nu pot să scape de neamț, să sfă-

tuese să-i facă felul, şi într'o noapte pe când el se întorcea de la crişmă, ei tăbărăsc pe neamţ, şi-i puşcă o sfintă de batae, de l'o lasat numai c'o mină de suflet.

A doua zi, unul din Țigani alergă de înscințază pe Cucôna mare, că neamțului i-o, venit rău și-i tare bolnav. Cucôna, fără să se mai intereseze ce are grădinarul, dă poruncă Țiganului să'l ducă la spital, care nu era departe de curtea boerescă.

Intr'o clipă neamțul fu pus într'o căruță și pornit la spital, dar când ajung la locul unde se încrucișază drumul spre spital cu cel de pe valea pârâuașului, Țiganii apucară pe vale în sus.

Neamțul simte că Țiganii au schimbat drumul, și cu toate că abia mî putea blești cu gura, le dice :

— Unde me duceți afarisîilor, c'aista drum nu merge la spital ? !

— Tacî neamțule, îi răspunde un Țigan, la spital te ducem, tu nu veđi bine.

Și ajungând Țiganii la o rîpă, dosită de vederea lumei au sapat o gropă mare și adincă, și după ce miruiră în frunte pe neamț cu vre-o trei ghioge, l-au izbit în gropă și au astupat-o.

Cucônei i au dus veste că neamțul a intrat în spital pe mâna doftorilor ; iar peste câte-va zile au înscințat'o c'a murit, și l-a îngropat spitalul.

De-atunci localitatea acesta se numește *Râpa Neamțului* ; câte mistere de acestea nu așcuti numele localităților !! și câte de aceste întâmplări nu se vor fi sevêrșit pe timpurile după care ofteză bătrînii !!

M Lupescu

ȚINEREA CLASULUI

(După A. Vissiot)

Iată cum ne închipuim noi intrarea în clas. Oara se apropie ; ușa e deschisă ; pragul e bine șters și lustruit ; de-o parte și de alta câte un oleandru sau oli cu flori ; în lăuntrul sălii totul e bine întocmit ; podelele foarte bine măturate și șterse ; păreții împodobiți cu tablouri și hărți.

Învețătorul stă în prag și privește afară în spre drumul satului cum vin copiii la școală, unii mai încet, a lene, alții mai repede și sgomotos, fie-care după feleșagul lor sau după împrejurările de-a casă. În fața fie căruia dînsul cetesce bucuria sau grija, speranța de resplată sau tema de pedepse. La intrare pe ușă, el spune fie-cărui câte un cuvînt.

„Buna ziua, Culaî ; intră ; tu știi lecția pe ziua de azi ; cetesc acesta în ochi-ți.

„Cum mai este maică-ta, Nică ? Tot e bolnavă ?

„Tu, Vasile, tot ești supărat pe mine ? Ce treci așa, fără să te uiți la mine ? Tot îți e rușino de nebunia ta de eri ; dar cred că peste noapte te-ai îndrepta.”

„Dă-mi mâna, mai Ghiță ; tu ești un băiat harnic ; am aflat că eri ai ajutat tatălui tau la bătut popușoi ; mi-a spus dînsul azi de dimineața când se ducea la muncă.”

Și tot astfel urmînd, fie care copil intră în clas cu o vorbă bună sau de dojana părintească din partea

învățătorului. Unuia i se laudă bunele lui purtări; pe altul îl ține de rău, dar prietinos; unuia îi aduce aminte buna lui purtare, altuia îi dă sfat să se arate mai bine pe ziua de azi. Copilul a simțit că Domnul se interesează de dînsul, de cei de a casă; că Domnului îi place să-l revadă, că-î dorește binele, că nu ține supărare de ne silință sau de obrăznicie; în fine simte că *Domnul îl iubește*. Astfel clasa a început înaintea de a se intra în clasă, și această bună primire din prag, aceste vorbe de bine și de îndemn din partea Domnului nu sînt mai prejos de orî ce lecțiune.

Prin acest chip ziua de azi se leagă cu cea de ieri; clasul are o neîntrerupere, iar viața școlară formează un lanț nesfârșit. Copilul simte că atențiunea învățătorului se îndreaptă asupra lui nu din întâmplare sau din simplu gust, ci că Domnul îl urmărește dinlic cu bună-voință, fără a-l îngloba; mai simte copilul că munca școlară e o lucrare comună și lui și Domnului; ca amîndoi trebuie să-și dea silința pentru a reuși în educațiunea sa, și dacă unul—învățătorul—aduce din partea lui știința și devotament, și celalt—elevul—trebuie să aducă bună-voință și supunere.

Iată-ne în clasă, copiii stau în picioare în bănci, fie care la locul lor, fixat mai dinainte. Domnul trece în revizie mica lui armată de școlari, să vadă dacă hainele sînt curate, dacă fața, urechile, gîtul sînt spalate; dacă manele sînt spalate pe față și pe dos, dacă unghiile sînt tăiate.

După această fugitivă inspecțiune, fie care elev se pune jos în bancă. Învățătorul e pe punctul de a începe clasul; înainte însă de-a începe e bine să îndemne din nou la muncă pe elevi; să arate ce spor au făcut

eî până acum ; câtă materie au făcut; cu ce dragosto au învețat'o, alungând lenea și trândăvia ; li mai spune ce au de făcut pe ađi. Indeamnă clasa la lucru, făcînd apel la zelul lor, la interesul lor și mai ales al părinților. In aceasta nu trebuesc zise multe vorbe; puține, dar zise cu ton; apoi fie care să se pună la lucru.

Nu-î bine a incepe clasa *de-o dată*, bătînd cu linia în bancă, sau pe catedră, sau la masă, sau strigînd : *tăcere!* Aseminea mijloace mișcă urechea nu și inima. Voința elevilor nu e pusă în lucrare; să vorbim întăiu inimii; să-î spunem ceva care să miște, și acel ceva fie cât de puțin, va ajuta totuși ca mai pe uriaă să ne adresăm cu înlesnire minței, care se va deschide pentru a ne înțelege.

Să nu credem că pentru a ținea un clas bine e de-ajuns *numai* știința. Sînt mulți dascalii, cari au o bună pregătire științifică, sînt — cur: se zice—dobă de carte, dar nu știu *cum* s'o comunice. Toată maría lor nu se vinde, ci remăne pe sama lui; copiii nu vreau s'o cumpere. Mai mult încă nu-î de ajuns chiar să știi și să predai. Se cunosc foarte mulți învățatori, mai ales din cei cu cultură pedagogică și cari posedă o diplomă de capacitate, că nu li lipsește *mai* nimica din ceea ce se referă la metodă, la claritate în expunere, sau chiar ingeniositate. Cu toate acestea numai cătiva elevi îi ascultă și-î urmaresc în explicările lor; majoritatea elevilor nu-î urmeaza și deci spor nu fac; *clasa nu merge*; pe cånd din contra alți învățatori cu mai slabă pregătire pedagogică, cu mai puțină carte și chiar mai slabi metodisți fac treaba mai mult în clas.

Cei dintai n'au știut *cum* sa țeo copii, n'au știut să li

inspire gust de muncă, nici dorința de a se sili. Negeșit, nu-i puțin lucru a da cuiva o bună și sănătoasă hrană; nu mai puțin însemnat lucru e a ști s'o prepara și s'o servești; dar, dacă pofta de mâncare lipsește la oaspeți, cina rămîne pe masă și bucătarul a cheltuit în zadar cu pregătirea mesei. Aici e aici: *să dăm copiilor apetitul științii.*

Pentru acest lucru trebuie ca învățătorul să fie un iscusit meșter în arta de a pregăti și propune lecțiunile, deșteptând interesul de carte. Dănsul trebuie să știe cum să gverneze această mulțime de copii, mlădiindu-li după voe inimile. Prin inimă se resbate la minte, căci numai prin inimă se poate *cu folos* conduce copilul.

Ca copilul *să erce să* învețe, nu-i de-ajuns să-i comunicăm cunoștinți, nici chiar supt o formă cât de plăcută și atrăgătoare presărată pe ici pe coalea cu vorbe de duh, cu glume și cu risete. De și aceasta nu-i tot deauna cu puțință, dar chiar atunci când se poate, nu arare ori se nasc greutăți și chiar pericole. Știți ce se poate întâmpla să facă copilul în asemenea caz și cam ce folos să scoată din asemenea lecțiuni așa zise atrăgătoare? El mănăncă sosul și lasă peștele. Invățătorul e înșelat, e tras pe sfară de micii mănăci.

E un mare păcat moral de a întâișa totul supt forme plăcute și atrăgătoare; iar din punct de vedere pedagogic nu mai puțin e o mare greșală. Invățătura este și trebuie să rămână *o muncă*; în adevăr nu trebuie înălășată tot-deauna ca o muncă greoaie, seacă și plicticoasă. Munca intelectuală are și dinsa adesa ori plăcerile salo, clipele sale de odihnă și de recreare; dar

e muncă și numai ca muncă e rodnică și din punct de vedere moral și intelectual. Proverbul zice că *nu-î plăcere fără puțină trudă*. Noi vom întoarce proverbul și vom zice că *nu-î trudă fără plăcere*. Plăcerea trebuie să o punem la urmă, căci acolo-î locul său cel mai ni merit; plăcerea e un rod al muncii, dar rodul nu stă nici crește la rădăcina, ci în vârf. Grecii vechi ziceau: „Rădăcinele învățăturei sînt amare, iar roadele dulci“.

Să ne silim dar a face pe copii *să vreasă*; să ne silim a stărni în ei *sforțarea* pentru munca cărții; știm că acestea să capăta cu *greu* și că foarte puțin dascăli isbutesc. Sînt unii învățători cari aruncă în jurul lor un fel de răceală; copilul e cuprins de fior și de tremur la vederea lor, și pe cît pot se retrag în cutele sultului lor. Oara de clas e pentru ei o oîndă și ce n'ar da ei sa scape și să bată ulițele; dar neputînd să scape, ei rămîn: rămîn, dar sufletul e departe; în clas nu stau de cît cu trupul, mintea li-e străină de clas.

Alți învățători au privirea, vocea, gestul, cari răspîndesc groaza; copilul tremură; lucrează el de frică, dar supt stăpînirea friceii el înțelege prost sau nu pricepe de loc.

Acel care inghiață și îngrozește clasa, lasă un gol în jurul său; el nu câștigă inima copiilor, și necâștigîndu-li inima, nu li câștiga nici mintea. Ar fi de dorit ca în școlile normale să se găsească un mijloc de a magnetisa pe elevii-învățători.

Da: învețătorul trebuie să fie pentru clasă un fel de magnet, cătră care copilul trebuie să se apropie cu drag ca să'l vadă mai bine, sa'l audă mai bine, și să'l priceapă mai bine. Nu-î nevoie de a spune de ce natu-

ră să fie acest magnet, cuvântul siugur vorbeşte, nu-î iubit de cât cel care iubeşte şi focul singur încălzeşte. La orî cine intră în carieră didactică ar fi bine să-î punem întrebarea următoare: „iubeşti copiii“? şi după răspunsul ce ni se va da, să-î îndemnăm a îmbrăţişa sau nu această cariera. Celui fără vocaţiune totul i se pare plicticos şi greoiu; celui cu vocaţiune, adică pentru cel care iubeşte copiii, totul e plăcut şi lesne de condus. Copilul răspunde la sentimentul ce i se inspiră, el plăteşte la rândul lui Domnului său şi se lasă a fi condus de el, ca şi cum ar conduce cu un fer magnetisat nişte lebede de zinc, puse într'un vas cu apă.

Cel dintăiu lucru ce asigură succes în învăţămînt e bunătatea, hotărârea blîndă şi prietinoasă. Receala din partea învăţătorului e stearpă, căci strînge inima; usucă germonii plămînzii şi slabi, produce un fel de boală morală, în care voinţa rămîne inertă, iar spiritul lîncezeşte şi boleşte. Din contra copilul, care se simte iubit devine şi el blînd, supus şi răspunde la rîndul său cu iubirea; prin afecţiune căpătăm mai lesne sforţări ce nu le poate naşte sentimentul datoriei, căci ea naşte dorinţa de-a plăcea. Copilul vine la şcoală la o vristă, când toate lipsurile nu pot fi pricinuite de cât de natură sau de exemplu, iar nu de voinţă, şi deci pot^t fi ertate.

Bunătatea învăţătorului să nu cadă în slăbăciune; slăbăciunea aţîtă obrăsnicia, îndeamnă pe copil la neascultare, la neastămpăr; în cele din urmă naşte luarea în batae de joc şi chiar dispreţul.

Molăciunea de la catedră e mai rea şi periculoasă de cât chiar asprimea, aceasta se pot împaca dese

ori cu dreptatea, și ori cât de apăsătoare ar fi lasă însă în inima copilului frâul mântuitor al respectului. La spetele indulgenței și bunătății noastre copilul să simtă voința hotărâtă și nestremutată; să știe copilul că libertatea lui are o margină și că nu se poate trece această margină fără a fi dedepsit.

Bunătatea se arată în fel și chip; cel mai nimerit mijloc e de a căuta să *nu ne batem joc* de copii, să nu-i înjosim. Și copiii, ca și oamenii mari, au amorul lor propriu, au ambițiunea lor, care lesne poate cădea în îndărătnicie. Amorul propriu bine înțeles este însuși principiul demnității personale. Din acest punct de vedere copiii au drept la respectul nostru ca și oamenii mari. Nu vom cădea însă în păcatul Iesuiților cari în dosul acestui mare și frumos principiu puneau interesul, ce puteau trage, când copilul de azi va deveni persona însemnată mâne. Astăzi nu se iartă să vorbești mojicos cu slugile, cari mai-mai nu le-ar suferi! necum să te porți mojicos față cu copiii. Din faptul ca copilul nu trebuie să răspundă Dumaului seu și din faptul că copilul nu trebuie nici nu poate părăsi clasul, nu-i un cuvânt spre a-l înjosi. O împunsătură, o vorbă luatoare în rîs, care ar jigni amorul propriu, omoară ori-ce iubire din partea copilului și nimiceste ori-ce avînt de a plăcea Domnului său, cum și dorința de a face bine. În copil e bine a vedea omul mare.

Nu arare ori iasa se întâmplă ca un învățator să vorbească copiilor cam pe tonul următor, zicînd cu voce tare spre a fi auzit de întreaga clasă: „Tu nu înțelegi nimic, ești un prost“.

La asemenea vorba, rarî sînt cari să nu-și plece

ochii în jos de ruşine, mai ales dacă asemenea fapte s'ar petrece faţa cu o persoană străină.

S'ar putea răspunde următoarele învăţătorului, care ar avea o asemenea purtare:

„Tu eşti lipsit de pricepere; tu, care nu te sfiieşti a injosi un copil în faţa camarazilor săi, a unui străin, a unui revisor chiar; tu care eşti destul de aspru în nâtingia ta spre a-i taea faţa de-a învăţa carte; tu, care nu ştii cum să dregi o lipsă de atenţiune, o slăbire de interes didactic, o neglijenţă poate, chiar lenea la urma urmei. Tu singur nu ştii ce poţi sterna prin purtarea ta; poţi supăra părinţii, care au dreptul de a da jalbe şi chiar a-şi răzbuna. Tu spui că cutare copil e prost, e nepriceput. Eşti însă tu incredinţat de aceasta? Eşti tu oare un bun judecător? Ia aminte; copilul a roşit; el te-a înţeles, căci suferă; el simte, are inimă, şi cine are inimă nu-i aşa de lipsit de pricepere, căci dacă ar avea cât de cât ar avea o soartă mai bună.”

Nu zic că nu s'nt copii puţin deştepti; dar proşti de tot s'nt orî puşini orî de loc. Nepriceperea la copii nu-i de cât aparentă; mai adesa e un fel de zăpăceală şi nedumerire. Copiii au un spirit propriu al lor, care trebuie să fie înţeles; şi tocmai aceasta este greu lucru. Oare nu noi iştii mari rominem miraţi adesa de unii din copiii ce-i avem supt mîna noastră, că de unde până ori alaltă ori nu dădeau semne de cât de puşină pricepere, de-o dată la un moment supt influenţa unei lecturi sau a unei intamplări neprevăzute, nepriceperea şi nătluzia lor aparentă se inprăştie ca un nor şi spiritul lor se deschide şi se desvoltă.

(Va urma)

* * *

Gh. Ghibănescu